Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOŞKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган ● 1995 йил 19 июль, чоршанба ● № 57 (10.733) ● Эркин нархда сотилади

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

РЕСПУБЛИКА МАТБУОТ ХОДИМЛАРИДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Республикада ноширчилик, маданият ишларини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси, матбуот ва журналистика соҳасидаги кўп йиллик фидокорона хизматлари ҳамда ижтимоий ҳаётда фаол қатнашаётганликлари учун қуйидагилар мукофотлансин:

«ШУҲРАТ» МЕДАЛИ БИЛАН

ЖЎРАЕВ Зуфаржон Ортиқович — «Ўзбекистон» нашриёти бош муҳаррирининг ўринбосари

МАЖИТХЎЖАЕВА Муҳаббат — «Ўзбекистон» нашриётининг катта мусаҳҳиҳи

ҚУЙИДАГИЛАРГА ФАХРИЙ УНВОНЛАР БЕРИЛСИН: «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ЖУРНАЛИСТ»

АБДУКАРИМОВ Суръат Солиҳович — «Ўзбекистон» нашриёти бош муҳаррирининг ўринбосари

МАНСУРОВ Шомуҳиддин — «Ёзувчи» нашриётининг директори

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН МАДАНИЯТ ХОДИМИ»

АЛИМОВ Абдумалик Мажидович — «Ўзбекистон» нашриёти таъминот, реклама ва китоб тарқатиш бўлимининг 1 тоифали мутахассиси

ДИЁРОВА Валентина Михайловна — «Ўзбекистон» нашриётининг ишлаб чиқариш бўйича директор ўринбосари

ҚУЙИДАГИЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАНСИН:

КОНЕЕВА Роза Зияевна — «Ўзбекистон» нашриётининг бош ҳисобчиси

МАҲМУДОВА Маҳсума Акбаровна — «Ўзбекистон» нашриётининг 1 тоифали матн босувчиси

МЕДВЕДЕВА Валентина Селимовна — «Ўзбекистон» нашриётининг буюртма адабиётлар муҳарририяти катта муҳаррири

СОБИРОВА Сония — «Ўзбекистон» нашриётининг II тоифали техник муҳаррири

ШОҒУЛОМОВ Рустам Шомуродович — Ўзбекистон Республикаси давлат матбуот қўмитасининг раиси

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 17 июль.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

«БАНКРОТЛИК ТЎҒРИСИДА» ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ ЧОРА — ТАДБИРЛАРИ ҲАҚИДА

«Банкротлик тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Республикадаги зарар кўриб ишлаётган барча корхоналарнинг хўжалик ва молиявий фаолиятини ўрганиш мақсадида иловага мувофиқ таркибда ҳукумат комиссияси тузилсин.

2. Комиссияга қуйидаги вазифалар юклансин:

1995 йилнинг биринчи ярим йили якунлари бўйича зарар кўриб ишлаётган ҳар бир корхонанинг молия-хўжалик фаолиятини пухта таҳлил қилиш, бунда мунтазам зарар кўриб келаётган корхоналарга алоҳида эътибор бериш;

зарар кўриб ишлаётган ҳар бир корхона бўйича, кейинчалик уларни банкрот бўлган деб эълон қилиш тўғрисида қарор қабул қилиш учун, «Банкротлик тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунида белгиланган тартибга тўлиқ мувофиқ равишда Олий хўжалик судига тегишли таклифлар киритиш. Бунда ишловчилар сонига, корхоналарнинг асосий ишлаб чиқариш фондларига ва техника билан таъминланганлигига, улар ишлаб чиқараётган маҳсулот турларига, унинг ишлаб чиқариш-технология жараёнидаги аҳамиятига алоҳида эътибор бериш;

ишловчиларни Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига мувофиқ ижтимоий ҳимоялашни таъминлаган ҳолда, қабул қилинган қарорларни меҳнат жамоаларига маълум қилиш;

кўрсатиб ўтилган корхоналарнинг раҳбарларига нисбатан амалдаги қонунчиликка мувофиқ маъмурий ва бошқа жавобгарлик чораларини қўллаш. Зарар кўриб ишлаётган корхоналар ва ташкилотлар айрим раҳбарларининг барқарор ишлаб чиқариш фаолиятини таъминлашга ўзининг тўлиқ қодир эмаслигини турли сабаблар ҳамда давлат органларига ва ўзга ташкилотларга ағдариш билан яшириш ҳолларига йўл қўймаслик;

зарар кўриб ишлаётган корхоналар бўйича ишларнинг аҳволини ўрганиш якунларини ва қабул қилинган қарорларни оммавий ахборот воситаларида мунтазам ёритиб бориш, бунда ушбу корхоналарни банкротликка олиб келган омиллар ва сабабларнинг тушунарли очиб берилишини таъминлаш.

3. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари, комиссия раиси Б. С. Ҳамидов зиммасига юклансин.

Амалга оширилган ишлар натижалари республика ҳукуматининг 1995 йилнинг октябридаги мажлисида маълум қилинсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 17 июль.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИГА ИЛОВА

ЗАРАР КЎРИБ ИШЛАЁТГАН КОРХОНАЛАРНИНГ ХЎЖАЛИК-МОЛИЯВИЙ ФАОЛИЯТИНИ КЎРИБ ЧИҚУВЧИ ҲУКУМАТ КОМИССИЯСИНИНГ ТАРКИБИ

1. ҲАМИДОВ Б. С. — Бош вазир ўринбосари, комиссия раиси
2. МУЛЛАЖОНОВ Ф. М. — Марказий банк раиси, комиссия раисининг ўринбосари
3. АБДУСАЛОМОВ М. Э. — Олий хўжалик судининг раиси, комиссия раисининг ўринбосари
4. КАРИМОВ Р. К. — Вазирлар Маҳкамасининг Умумиқтисодиёт бўлими мудири, комиссия котиби

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ:

5. ОБИДОВ О. О. — меҳнат вазири
6. АЛИМУЛЛАЕВ У. — «Ўзсавдогарбанк» раиси
7. АҲАДОВ А. А. — Олий Мажлис қўмитасининг раиси (келишув бўйича)
8. ҒОФУРОВ Ш. Р. — Давлат мулки қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари
9. ГАТАУЛИН Ш. Қ. — давлат Солиқ қўмитасининг раиси
10. ГОЛИШЕВ В. А. — «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари
11. ИБОТОВ А. И. — «Ўзсаноатқурилишбанк» раиси
12. МАРДИЕВ А. М. — адлия вазири
13. МИРСАФОЕВ С. М. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси
14. МУЗАФФАРОВ Ў. Ш. — «Мевасабзавотбанк» раиси
15. МУСТАФОЕВ Б. М. — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори
16. САЙФУДДИНОВ Ж. Б. — «Ўздеҳқончиликсаноатбанк» раиси
17. Ҳудудида зарар кўриб ишлаётган корхоналар жойлашган тегишли шаҳар, туман ҳокимлари

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ ҲУКУМАТ РАИСИ В. ЧЕРНОМИРДИННИНГ ЎЗБЕКИСТОНГА ТАШРИФИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Россия Федерацияси ҳукумат раиси Виктор Черномирдин шу йил 26-28 июль кунларида расмий ташриф билан Ўзбекистонда бўлади.

КОМИССИЯ МАЖЛИСИ

15 июль куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков раислигида истеъмол бозорини энг зарур моллар билан тўлдириш ва аҳолига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш бўйича республика коммиссиясининг навбатдаги мажлиси ўтказилди.

Мажлисда республика комиссиясининг аъзолари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимларининг ўринбосарлари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг масъул ходимлари иштирок этди.

Мажлисда Вазирлар Маҳкамасининг «1995 йилда истеъмол бозорини энг зарур товарлар билан тўлдиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорида белгиланган вазифаларнинг Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари ҳамда «Ўзбексавдо» уюшмаси ва Ўзбекбирлашув томонидан жорий йилнинг биринчи ярмида бажарилишининг аҳволи муҳокама қилинди.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва кўпчилик вилоятларнинг ҳокимликлари томонидан энг зарур озиқ-овқат маҳсулотлари ва айрим истеъмол молларини марказлашмаган манбалар орқали харид қилиб келтириш бўйича ўз вақтида зарур чоралар кўрилгани эътироф этилди.

Натижада белгиланган топшириқлар ортиғи билан бажарилгани, кундалик эҳтиёж молларининг заҳиралари етарлича тўплангани, бозор иқтисодиёти тақозосига кўра, аҳолининг энг зарур кундалик эҳтиёж моллари билан маҳаллий ҳокимликлар томонидан ички имкониятларни тобора кўпроқ ишга солиш орқали таъминлаш сезиларли даражада яхшиланиб бораётгани, бу борада жойларда боқимандалик кайфияти барҳам топаётгани таъкидланди.

Четдан дон харид қилиб келтириш ярим йиллик топшириқларини тўла уддаламаган Сирдарё, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг раҳбарлари танқид қилинди. Улар ярим йиллик топшириқларнинг бажарилмаган қисмини йилнинг учинчи чораги топшириқлари билан бирга биринчи октябрга қадар тўлиқ адо этилишини таъминлаш зарурлиги ҳақида огоҳлантирилдилар.

«Ўзбексавдо» уюшмаси ва Ўзбекбирлашув раҳбарларининг истеъмол бозорини тўлдириш ва аҳолига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш бўйича кўрилаётган чоралар тўғрисидаги ҳисоботлари ҳам муҳокама қилинди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Усмонов аҳолига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш бўйича ҳукумат қабул қилган айрим қарорларнинг ижроси тўғрисида ахборот берди.

(ЎзА).

Ислоҳот ва пахтачилик:

ЗАРБДОР 45 КУН ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ

Ўтган шанба куни Оққўрғон туманида вилоят фаоллари йиғилиши бўлиб ўтди. Унда эртаки, мўл ва сифатли пахта етиштириш, йиғим-терим мавсумига ҳозирдан пухта ҳозирлик кўриш, мавжуд техникани барвақт тўла созлаб қўйиш, ғалла ўрим-йиғими ишларини яқин кунлар ичида поёнига етказиш ва ғалладан бўшаган майдонларга такрорий экинлар экишни тезроқ туғаллаш, мева-чева ва сабзавот тайёрлаш билан боғлиқ долзарб масалалар муҳокама қилинди. Унда вилоят ҳокимлиги бўлим ва бошқармаларининг бошлиқлари, туманларнинг ҳокимлари ва уларнинг биринчи муовинлари, етакчи мутахассислар ва олимлар, пахтакор хўжаликларнинг раҳбарлари ва бошқалар иштирок этдилар.

Йиғилишни вилоят ҳокимининг биринчи муовини Т. Мирёқубов очди ва бошқариб борди.

Вилоят фаоллари йиғилишида вилоят ҳокими Э. М. Рўзиев қатнашди ва нутқ сўзлади.

Йиғилиш сўнггида қишлоқ хўжалигидаги ишларни янада жадаллаштириш юзасидан вилоят қишлоқ меҳнаткашларига қарата «Зарбдор 45 кун» эълон қилингани ҳақида мурожаатнома қабул қилинди.

— БУ ЙИЛ Тошкент вилояти деҳқонлари учун жуда катта синов йили, — деди вилоят ҳокимининг биринчи муовини Т. Мирёқубов. — Режаларимизни барвақт ва ошириб бажариб, қолоқлик доғини ювишимиз керак. Хўш, бунинг иложи борми? Ҳа, бор. Бунинг учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Фақат айрим раҳбарларимизда интизом, қунт ва малака етишмаяпти, холос. Улар бир нарсани сира унутмасликлари керак, қуйи бўғин иш юритувчилари, далада тер тўкиб, меҳнат қилаётган оддий деҳқон, аввало, улардан ибрат, намуна олади. Раҳбарларда ғайрат, шижоат, топширилган иш учун куйинчаклик бўлса, бошқаларда ҳам ғайрат, шижоат ва куйинчаклик бўлади. Акс ҳолда ҳамма иш сансалорликка қолиб, сусткашлик юз беради. Умум манфаатига жиддий зарар етади.

Назоратни ўз ҳолига ташлаб қўйган айрим туман ҳокимлари ва хўжаликларнинг раҳбарлари танқид қилинди. Умуман бугунги кунда вилоятимиз қишлоқ хўжалигидаги аҳвол ёмон бўлмаса-да, бироқ, юқоридагидек айрим лаёқатсиз раҳбарлар айби билан у йўққа чиқиши мумкин. Кейинги вақтларда вилоятимизда ўтказилган қатор текширишлар натижаларини таҳлил қилиш қаерда аҳвол қандайлигига аниқ баҳо бериш имконини берди. Эндиги вазифа ана шу мавжуд камчиликларни тезда бартараф этишдан иборатдир. Бугундан бошлаб вилоятимизда «Зарбдор 45 кун» меҳнат вахтаси эълон қилинишидан ҳам мақсад шу.

— Бу йил вилоятимизда 108 минг гектар майдонда пахта етиштирилмоқда, — деди йиғилишда сўзга чиққан вилоят деҳқончилик-саноат ширкатлар уюшмасининг раиси А. Саидхўжаев, — маълумки, вилоятимизда пахта режаси сурункасига бир неча йиллардан буён бажарилмай келмоқда. Бу аҳволга хотима бериш вақти етди. Бунинг учун ҳамма шарт-шароитлар бор. Ҳеч қандай баҳонага ўрин йўқ. Гап фақат тартиб-интизом, ишни тўғри ташкил этиш ва ташкилотчиликда қолган холос. Ана шу тамойилга оғишмай амал қилинаётган жойларда чиндан ҳам иш яхши боряпти. Бўлиқ ва соғлом ғўза тупларидаги ҳосил нишонлари кўзни қувонтиради. Бу, аввало, далаларимизда эртаки, мўл ва сифатли пахта ҳосили етиштирилаётганидан далолат бериб турибди.

Олдимизда ҳали амалга оширилиши шарт бўлган кўпгина муҳим вазифалар турибди. Ҳозирги ғанимат кунлардан, мавжуд бор имкониятлардан ишнинг кўзини билиб, оқилона фойдаланган ҳолда экинлар парваришини оби-тобида давом эттириш, бор ҳосилни тўла сақлаб қолиб, ҳосилга яна ҳосил қўшиш ана шундай вазифалар жумласидандир. Бугунги кунда экинга гўнг солиб, шарбат оқизишга, эгатларга сувни захлатмасдан оби-тобида тарашга, қатор ораларига сифатли ишлов беришга, дорилашга, чеканкани энг қулай агротехника муддатларида ўтказиб, қаторлардаги ғўза тупларини саралашга алоҳида эътибор бериш керак. Такрорий экилган пахта ва кўчатлар сийрак бўлиб қолган майдонларнинг ғўзаси алоҳида парваришни талаб этади. Ана шундай ерлардан кўнгилдагидек ҳосил олишни истасак, парваришни юқори маромда олиб боришимиз лозим.

Музокарада сўзга чиққан Юқоричирчиқ тумани ҳокими М. Қалқулов, Ўртачирчиқ туманидаги «Роватак» жамоа хўжалигининг раиси М. Убайдуллаев, Бекобод агрофирмасининг раиси Х. Пирнафасов, «Пискент» жамоа хўжалигининг раиси Р. Соиповлар ўз нутқларида йиғилишда баён қилинган танқидий фикр-мулоҳазалар жуда ўринли эканлиги ва мавжуд камчиликларни тугатиш борасида амалга ошириладиган аниқ чора-тадбирлар ҳақида тўхталдилар. Ғўза чеканкаси 1 августда тамомланади, суғориш ишлари 20-25 августдан тўхтатилади. Мавжуд техника воситалари сифатли созланиб, 1 август кунига тўла тахт қилиб қўйилади.

Пахта йиғим-терими эрта бошланса, унинг барвақт тугаши ҳеч кимга сир эмас. Бу ерда энг муҳим нарса шуки, пахта йиғим-теримидан барвақт қутулсак, бошқа кузги дала ишларига ҳам етарли вақт қолади. Шудгорга эрта киришилади, ер қишдан яхши ҳордиқ олиб чиқади, куч тўплайди.

Илғор хўжаликларда пахта бу йил 10-15 кун олдин етилмоқда. Бу йиғим - теримнинг эрта бошланишидан далолатдир. Шундай экан унга ҳозирдан бошлаб жиддий тараддуд кўриш керак. Кўп жойларда дала шийпонларига эътибор берилмай қўйилган. Механизаторлар тракторини миниб уйига бориб, овқатланиб, дам олиб қайтади. Ғўзани тунда суғориш нечоғлик афзаллигига қарамай, сувчиларга зарур шарт-шароитлар яратиб берилмаган. «Зарбдор 45 кун»ни чинакамига зарбдорчасига ўтказиш учун, аввало, пахта даласида ишлаётганларга зарур ҳамма шарт-шароитларни яратиб бериш муҳимдир. Бугундан бошлаб ҳамма раҳбарларнинг ўрни далада, ҳосил тақдири учун жавобгар — бригадир, сувчи ва механизаторнинг ёнидадир.

— Бу йил вилоятимизда етиштирилган жами пахта ҳосилининг 70 фоизи машиналар билан териб олинади, — деди вилоят қишлоқ хўжалигини техника билан таъминлаш ва таъмирлаш бирлашмасининг раиси Х. Қудратов. — Мавсумда 1872 та терим машинаси пахта даласига чиқади. Ҳозирги кунда уларнинг 50 фоизи ишга тўла созлаб қўйилган. Омборларда етарли эҳтиёт қисмлар мавжуд.

Аммо ўтган йил сабоқлари бу борада ҳам мавжуд муаммоларни тадбиркорлик билан изчил ҳал этишни тақозо этади. Аввало, техникани сақлаш, назорат қилиш қониқарсиз аҳволда. Айрим техникалар таъмирлаш учун узоқ жойларга юборилади. Кўп қимматли вақт йўқотилади. Устига устак таъмирлаш сифати кўнгилдагидек эмас. Шу боис таъмирлаш ишларини бевосита ўзимизда ташкил этиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Фаоллар йиғилишида вилоятимизда ғалла, мева-чева ва сабзавот тайёрлашнинг бориши хусусида ҳам жиддий гаплар айтилди.

Йиғилишда муҳокама этилган масалалар юзасидан аниқ чора тадбирлар белгиланди.

Ҳосил тўплашда, йиғим-теримга тараддуд кўришда ҳал қилувчи дамлар бошланди. Ҳамма — Зарбдор 45 кунликка!

Н. ХИКМАТУЛЛАЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ОҚҚЎРҒОН туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги пахтакорлари ғўза парваришини агротехника талаблари асосида олиб бормоқдалар. Бу йил 50 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан хирмон кўтаришни мақсад қилиб қўйган 7-бригада далаларида ғўзани чилпиш ишлари бошлаб юборилди. Суратларда: (чапда) звено бошлиғи Зиёдулла Шаймонов ва хўжалик бошқаруви раиси Эргаш Ниёзовлар чилпиш ўтказилаётган пайкалларни кўздан кечирмоқдалар; (ўнгда) чилпиш пайти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ
олган суратлар.

Вилоят янгиликлари

«АНОР» ИШ БОШЛАДИ

ОҚҚЎРҒОН туманидаги «Султонобод» жамоа хўжалигидан хушхабар олдик. Бу ерда куни кеча «Анор» хусусий кичик корхонаси иш бошлади. Мазкур корхона ўн турга яқин салқин ичимликлар ишлаб чиқаришга киришди.

Салқин ичимликлар Султонобод жамоа хўжалиги ҳудудидан чиққан тоза маъданли ичимлик суви асосида «Султон суви» номи билан чиройли шиша ва махсус пластмасса идишларда чиқарилмоқда. Кичик корхона Исроилдан шартнома асосида олиб келинган замонавий ихчам ускуналар билан ғоят қисқа муддат ичида жиҳозланди. Пластмасса идишларни ҳам Исроил фирмаси етказиб бермоқда. Туркиянинг «ЮПИ» фирмасидан эса, салқин ичимликларга турли ранг-тус берувчи кукун олинмоқда. Мазкур корхона вилоятимизнинг қишлоқ ҳудудида очилган салқин ичимликлар тайёрловчи дастлабки муассасадир.

Х. ХИКМАТОВ.

ХОРИЖИЙ НАВ СИНОВИ

ЎРТАЧИРЧИҚ туманидаги Қишлоқ хўжалигини механизациялаш, ирригациялаш муҳандислари илмгоҳи ўқув-тажриба хўжалигида ғалладан бўшаган ерларга такрорий экин экиш ишлари қизғин бормоқда. Бу жиҳатдан ижарачи Ҳофиз Эргашев жамоасидан ўрнак олса арзийди. 10 гектар буғдойзор ўрнига синов тариқасида Америкадан келтирилган «Керн» навли маккажўхори уруғи экилди ва текис ундириш мақсадида дарҳол эгатларга сув таралди.

Ижарачи Шоҳиста Шохўжаева бошлиқ жамоа деҳқонлари эса бу экиннинг «Сиэтл» навини синаб кўришга аҳд қилдилар. Мутахассисларнинг фикрича, хориждан келтирилган бу маккажўхори уруғи тезпишар ҳисобланади, 45-50 кунда етилади. Демак, деҳқонлар етиштирилган ҳосилни ёғингарчиликка қолдирмай тезроқ йиғиштириб олишлари мумкин.

— Синов муваффақиятли ўтса,— дейди хўжалик бош ҳосилоти,— келгусида бу навларни кўпроқ майдонларга экамиз.

Н. ҚУРБОНБОЕВА.

НАСЛЛИ МОЛЛАР КИМОШДИ САВДОСИ

ҲАР БИР корхона, хўжалик ҳозирги бозор иқтисоди шароитида ўзида боқилаётган моллар, етиштираётган маҳсулотлари билан кимошди савдосида қатнашиб турса, бу жамоа учун катта фойдадир. Қибрай туманидаги «Қизил шалола» хўжалиги ҳам бу имкониятдан вақти-вақтида фойдаланиб туришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Эсингизда бўлса, газетамизнинг ўтган йил 2 июль сонида ана шу хўжаликда наслли моллар кимошди савдоси ўтказилиши ҳақида хабар берган эдик. Афсуски, хўжаликнинг ўзига боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра бу савдо ўтказилмай қолганди. Туман мутасаддилари, қолаверса, хўжалик маъмуриятининг қатъиятлиги билан бу анъана ниҳоят тикланди. Шу йилнинг 8 июнида бу соҳада биринчи қадам қўйилди. Туманда ташкил этилган ким ошди савдосида «Қизил шалола» 540 килограммли бир бош ғунажини, салкам 500 килограммлик наслли буқаси билан қатнашди. Бўғоз ғунажин 19 минг сўмга, буқа эса 17 минг сўмга баҳоланди.

Айни кунларда қизил шалолаликлар шу йил августда бўладиган республика наслли қорамоллар кимошди савдосида ўзининг 30 бош буқаси, 15 бош ғунажини билан қатнашишга тайёргарлик кўрмоқда. Ҳужжатлар расмийлаштирилаётир. Биз аминмизки, хўжаликда рисоладагидек қилиб боқилаётган бу молларни харидорлар мамнунлик билан сотиб оладилар.

Н. ИСАЕВ.

МАҲАЛЛАДА ЁДГОРЛИК ОЧИЛДИ

ЧИРЧИҚ шаҳридаги Ҳайдар Мақсудов маҳалласида ўтган шанба куни урушдан қайтиб келмаган жангчилар хотирасига ўрнатилган ёдгорлик тантанали суратда очилди.

Мармартошда 37 кишининг исми-шарифи зарҳал ҳарфлар билан қайд этилган. Маҳалладан эса ўша йилларда фронтга 40 дан ортиқ киши жўнаб кетган эди. Уларнинг фақат тўрт нафари қайтиб келди. Соғ-саломат қайтганлар орасида Ҳайдар Мақсудов ҳам бор эди. У урушдан келгач, маҳалла қўмитаси раислигига сайланди. Аҳоли унинг қилган ишларини инобатга олиб маҳаллага номини беришди. Урушда қатнашган фахрийнинг маҳалладошларга ёдгорлик очиш ҳақидаги орзуси ушалди.

Тантанали митингни маҳалланинг ҳозирги раисаси Муҳаррам Худойберганова очди. Унда Чирчиқ шаҳар ҳокимининг ўринбосари И. Ҳожиев, уруш фахрийлари республика кенгашининг аъзоси Ж. Хоназаров, Чирчиқ шаҳар уруш фахрийлари кенгашининг раиси П. Золотарев, шу маҳаллада туғилган, уруш фахрийси Муаззам Раимовалар сўзга чиқдилар.

Митингда Чирчиқ шаҳрининг уруш фахрийлари, маҳаллада истиқомат қилувчилар, бу ёдгорликни қуриш ва уни очиш бўйича тадбирларни ўтказишда яқиндан ёрдам берган шаҳар корхоналари жамоаларининг вакиллари ҳам қатнашдилар.

Митингда ҳаммаси бўлиб 300 га яқин киши иштирок этди. Улар орасида жанг майдонларидан қайтиб келмаганларнинг ўғил-қизлари, набира-чеваралари ҳам бор эди.

Ёдгорлик пойига гуллар қўйилди. Тошкент танк билим юртининг курсантлари взводи маросимда урушдан қайтиб келмаганлар шарафига ҳарбий эҳтиром кўрсатиб, шаҳдам қадамлар билан янги ёдгорлик олдидан ўтдилар.

М. ҲАМИДОВ.

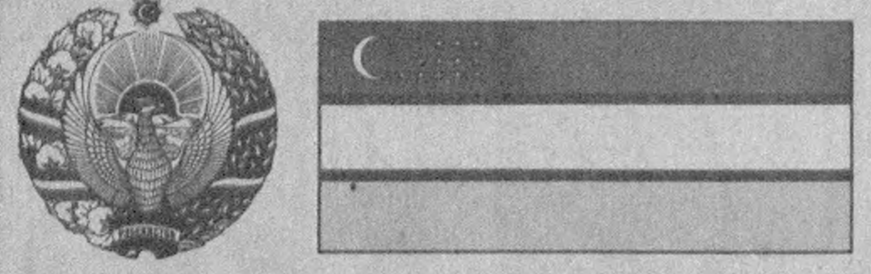

Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги куни олдидан

Иқтисодий ислоҳот одимлари

ЯНГИЙЎЛ МЕБЕЛИ: РАҚОБАТБАРДОШ ВА СИФАТЛИ

Янгийўл мебель тижорат ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш шароитларида барқарор ишлаётган саноат корхоналаридан бири ҳисобланади. Унинг кўп миллатли байналмилал жамоаси республикамизнинг бутун мустақиллик йилларида меҳнат маромини деярли бузмади, суръатини пасайтирмади. Диёримиз мустақиллигининг тўрт йиллигини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш юзасидан бошланган умумхалқ ҳаракати иштирокчиларининг ҳам олдинги сафида бормоқда.

Бирлашма бош директори С. Сафу

Бугун мамлакатимиздаги каби вилоятимизда ҳам шонли сана — республикамиз мустақиллигининг тўрт йиллигини муносиб нишонлаш учун қизғин тайёргарлик бошланиб кетди. Кўҳна тарих учун денгиздан томчидек туюлган шу қисқа муддатда жонажон ўлкамиз учун мазмунли, унинг солномасига зарҳал ҳарфлар билан қайд қилинишга молик бўлган воқеалар кўп содир бўлди. Умуман халқ хўжалиги ва унинг етакчи тармоқларидан бири бўлган саноатда катта иқтисодий ўзгаришлар юзага келмоқда. Хўжалик юритишнинг янги, бозор иқтисодиётига мос усуллари жорий қилинмоқда.

Амалга оширилаётган ва йил сайин қамрови кенгайиб, чуқурлашиб бораётган иқтисодий ислоҳотлар шунга хизмат қилмоқда. Бевосита юртбошимизнинг ташаббуси билан амалга оширилаётган бу тадбирни юксалишимиз, халқимиз фаровонлиги ортишини таъминловчи асосий омил эканлигини бутун жаҳон жамоатчилиги ҳам эътироф этмоқда. Бундай ислоҳотни чуқур ўрганиб, моҳирона жорий қилиш қанчалик катта самара беришини «Янгийўлмебель» тижорат ишлаб чиқариш бирлашмаси мисолида ҳам кўриш мумкин.

Корхонанинг шундай деб аталиши нисбатан баландпарвозроққа ўхшаши мумкин. Лекин унинг хўжаликни юритишнинг шу шаклида бўлишига тўла асос бор. Бирлашма қуруқ атама эмас, албатта. Унинг юридик томонлари, аниқроғи асослари ҳам бор. Унга қарашли филиаллар, бўлимлар, кичик корхоналар, цехлар ва бошқа ишлаб чиқариш бўлинмалари вилоятимиз ёки республикамиздагина эмас, улардан ташқаридаги қатор ҳамдўстлик мамлакатларида ҳам бор.

Корхона жамоаси беш йилдан ортиқроқ вақтдан бери хўжаликни юритишнинг илғор ва замонавий шакли — ижара асосида ишлаб келмоқда. Албатта бу давр корхона тарихида чуқур из қолдирди. Жамоанинг бевосита соҳиблиги кучайди, турли ишлаб чиқариш муаммоларини мустақил ҳал қиладиган бўлиб қолди, раҳбар ташкилотларга нисбатан тобелиги камайди.

Ишлаб чиқаришнинг бир маромда, барқарор бориши бевосита ва асосан жамоанинг ўзига, унинг саъй-ҳаракатлари, изланишларига, мавжуд имкониятларни қидириб топиш ва улардан аниқ мақсадни кўзлаб фойдаланишига боғлиқ бўлиб қолди.

Мебелчилар бирлашма раҳбари, саноат бу тармоғининг чуқур билимдони, ёшлигидан шу соҳада суяги қотган, оддий ишчидан корхона раҳбаригача бўлган машаққатли йўлни босиб ўтган, бундай ишлаб чиқаришнинг икир-чикирларигача, инжиқликларигача чуқур биладиган Сейяр Ҳалилович Сафу бошчилигида бу йўлда тиним билмадилар. Сейяр Ҳалиловични раҳбар қилиб сайлаганларида янглишмаганликларига шукроналар қилмоқдалар. У кўп кишилик жамоа ишончини шараф билан оқламоқда. Бевосита унинг тадбиркорлиги, замон ва бозор иқтисодиёти талабларини чуқур билиши, маркетингни тинмай ўрганиши ва тайёрланаётган маҳсулот турларини шунга қараб ўзгартириб бориши, харидор эҳтиёжи ва дидини доим ҳисобга олиши, раҳбарга хос бошқа фазилатлари ишлаб чиқаришни мунтазам юксалтиришга, демак корхона даромадининг ортиши, мебелчиларни ижтимоий муҳофаза қилиш кучайишига хизмат қилаётганлигини барча ишчи-хизматчилар мамнуният билан таъкидлайдилар.

Шу ерда корхона тарихига қисқача тўхталиб ўтмоқчимиз. Чунки унинг ҳозирги мавқеи даражасини дастлабки вақтдагисига умуман солиштириб бўлмайди, шу йўл билан ривожланиши жадал, салмоқли бўлганлигини кўз олдингизга келтириш мумкин бўлади. Оддий тегирмон ўрнида маҳаллий саноатнинг мўъжазгина бир цехи сифатида иш бошлаган корхона қирқ йилдан сал ортиқроқ вақт ичида мустақил республикамиз мебель саноатининг байроқдор корхоналаридан бирига айланди. Ишлаб чиқариш ҳажми, уй жиҳозлари турлари эса таққослаб бўлмас даражада ортди.

Янгийўллик мебелчилар бозор иқтисодиётига ўтишнинг ҳозирги мураккаб шароитларида ҳам иш маромини деярли тўла сақлаб қолмоқдаларки, бундай жамоалар вилоятимизда камдан-кам топилади. Бунга эришишнинг ўзи бўлмаяпти, кўп тер тўкишга тўғри келаяпти. Собиқ иттифоқ вақтида таркиб топган ва пухта йўлга қўйилган иқтисодий ҳамкорликни қайтадан тиклаш, олди-берди қиладиган турдош саноат корхоналари билан алоқаларни кучайтириш, айниқса уй жиҳозлари ишлаб чиқариш учун материаллар ва хом ашёнинг янги манбаларини қидириб топиш масаласи долзарблигича қолмоқда.

Шу мақсадда ҳатто республикадан ташқарида ҳам кичик корхоналар ва филиаллар очишга тўғри келди. Шундай ишлаб чиқариш бўлинмалари Россияда, Украинада ва бошқа собиқ республикаларда ишлаб турипти. Уларда тайёрланган турли маҳсулотлар бевосита ўша ердаги маҳаллий бозорларда сотилиб, топилган пулга бирлашма учун зарур бўлган турли хом ашёлар, биринчи навбатда ёғоч-тахта материаллари сотиб олинмоқда.

Бу, албатта, бирлашманинг материаллар ва хом ашёга нисбатан эҳтиёжини тўла қондиришни таъминламаяпти. Шу сабабли унинг янги-янги манбаларини излашга тўғри келмоқда. Натижада бу соҳада четга, биринчи навбатда Россияга қарамлик, унинг бўлар-бўлмас инжиқликларини кўтаришга мажбурлик ҳоллари камаймоқда.

— Бизнинг ҳозир ҳам муайян даражада четдан анчагина ҳажмда хом ашё ва материалларни олиб келишдан бошқа иложимиз йўқ. — дейди бирлашма раҳбарининг муовини Т. Қорабоев. — Акс ҳолда ишлаб чиқариш сусайиб кетиши мумкин. Ҳозирги шароитда бунга асло йўл қўйиб бўлмайди. Шунинг учун имкониятлар ишга солинмоқда. Материаллар ва хом ашёларни кўпроқ республикамизнинг ўзидан топишга ҳаракат қилаяпмиз. Бу соҳада ютуқларимиз ҳам йўқ эмас.

Бирлашма директори ўринбосарининг бу гапида жон бор эди, албатта. Жамоанинг шу муаммони ҳал қилиш ҳақидаги умиди аста-секинлик билан бўлса ҳам рўёбга чиқмоқда. Ҳозирги вақтда бутун Марказий Осиё ҳудудида машҳур бирлашма мебелни тайёрлаш учун керак бўлган қисмларнинг учдан бир қисми ғўза, илгари ёқиб юбориладиган бошқа чиқиндилар, чунончи шолипоя, узум занги, шохшаббалардан тайёрланмоқда. Бундай чиқиндилардан хом ашё тайёрлаш технологияси директор ва унинг сафдошлари томонидан яратилган. Улар бунинг учун муаллифлик гувоҳномалари ҳам олишган.

Ҳозирги вақтда бирлашма ҳузурида ғўзапоя, пайраха, похолни қўшиб қайта ишлаш йўли билан ёғоч-қипиқ плиталари (ДСП) ишлаб чиқарувчи қувватли заводи бор. Бундан ташқари, маҳаллий материаллардан фанера тайёрлашни йўлга қўйиш бўйича ишланмалар ҳам тайёр. Уларни ўзлаштириш бундай камёб материалга нисбатан талабнинг қондирилишини яхшилашга олиб келади.

— Хомаки ҳисоб-китоблар шуни кўрсатмоқдаки, — дейди бош директор, — республикамизда 25-30 миллион куб метр ҳажмдаги ғўзапоя тўпланади. Уларнинг ҳаммаси ҳам ишлатилмайди, бир қисми ўтин ўрнида фойдаланади. Республикамиз Президентининг фармонига мувофиқ қишлоқларни табиий газ билан таъминлаш ишлари авж олиб кетди. Демак, бу шубҳасиз ғўзапоялардан ўтин сифатида фойдаланишнинг камайишига олиб келади, шундай бўлгач исрофгарчилиги янада кўпаяди. Бунга йўл қўймаслик учун ғўзапояни йиғиш, сақлаш, қуритиш, қайта ишлашни йўлга қўйиш лозим. Бу қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари учун қўшимча даромад манбаи бўлиб қоларди.

Республикамиздаги қатор саноат корхоналари билан кооперация асосида ўзаро ҳамкорликнинг тобора кенгайиб бораётганлиги ҳам мебелчиларнинг меҳнат ютуқларини таъминловчи омиллардан бири бўлмоқда. Улар Тошкент тўқимачилик комбинати жамоасидан мамнун. Тўқимачилар мебелчилар илтимосини ерда қолдиришмади. Комбинат бирлашма филиалларининг бирида асбоб-ускуналар ўрнатди ва унга пахта толаси чиқиндиларини етказиб бера бошлади. Бу ерда мебель учун камёб бўлган газлама тўқиш йўлга қўйилди. Тошкент тўқимачилик машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси эса турли хил металл деталлари, қатор ёрдамчи буюмларни ўзаро манфаатли асосда мебелчиларга бериб турипти. Бирлашмада «Тошқишлоқхўжамош» корхонаси юбораётган тайёр қисмлардан фойдаланиб, қулай болалар ўтиргичлари йиғилмоқда.

Янгийўллик мебелчилар қўлидан чиқаётган уй жиҳозларининг сифати, кўркамлиги, бичими ҳам тўхтовсиз яхшиланиб, харидоргир бўлиб бораётганлигининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Бу ерда тайёрланаётган юмшоқ мебель йиғмаси, ётоқхона тўпламли ўзининг дизайни бўйича чет элнинг энг яхши шундай маҳсулотларидан қолишмайди, республикамизда эса унга рақобат қиладиганлари топилмайди десак ҳам бўлади. Бундай кўркам уй жиҳозлари бирлашманинг Тошкентдаги ва бошқа шаҳарлар, туманлардаги қатор фирма магазинларида ётиб қолмасдан тезда ўз харидорини топмоқда. Идоралар учун мўлжалланган офис мебели ҳам даврнинг юксак талабларига жавоб бериши билан ажралиб туради. Қисқа муддатда шундай мебелдан икки юзтага яқини буюртмачиларга етказиб берилди.

Жамоа ўтган хўжалик йилини меҳнатда яхши якунлаган эди. Шу тамойил бу йил ҳам давом этмоқда. Ишлаб чиқариш ҳажми ортиб бораяпти. Ўтган биринчи чорак якунлари ҳам шундан далолат бериб турипти. Уч ой давомида 14 миллион сўмлик товар маҳсулоти ишлаб чиқарилди. Бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 1,6 фоиз кўпдир. Бевосита мебель ишлаб чиқаришдаги ўсиш суръати 2,3 фоизни ташкил этди. Халқ истеъмоли моллари тайёрлашда эришилган ютуқлар янада салмоқли бўлди. Бундай маҳсулот ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 7,6 фоиз кўп ишлаб чиқарилди. Йилнинг иккинчи чораги ва умуман биринчи ярим йиллик натижалари ҳам дуруст бўлди.

Ишлаб чиқаришни юксалтиришда бундай самараларга эришишнинг яна бир «сири» бор. У ҳам бўлса бирлашмада ишчи-хизматчиларни ижтимоий муҳофаза қилиш масаласи доим маъмурият ва жамоа ташкилотлари диққат-эътибор марказида бўлишидир. Мебелчиларга кўпинча иш ҳақидан ташқари мукофот пуллари тўлаб турилади, уларнинг уй-жой шароитларини яхшилашга қаратилган чоралар амалга оширилмоқда. Ҳозирги қийин иқтисодий шароитда ҳам янги уй-жойлар қуришга маблағ ажратилмоқда. Корхонанинг ўзида ишчиларга хизмат кўрсатувчи тиббий, маиший хизмат муассасалари бор. «Олтин балиқча» болалар боғчасида мебелчиларнинг жажжи фарзандлари тарбияланмоқда. Мавжуд учта автобус ишчиларга транспорт хизмати кўрсатади. «Мебелчи» футбол командаси республика биринчилигида ўйнамоқда. Жамоани ижтимоий муҳофаза қилишга қаратилган бошқа қатор чора-тадбирлар ҳам кўрилмоқда ва бу билан ҳозирги шароитда уларнинг турмуш тарзини бироз бўлса ҳам енгиллаштиришга кўмаклашилмоқда.

Янгийўл мебель бирлашмасида ишлаб чиқаришни ривожлантириш, ишчи-хизматчиларнинг ижтимоий муҳофаза қилиш ишларини бирга қўшиб олиб бориш, эртанги ишга бугун режа тузиш, келажакни, яъни бозор талабини олдиндан илғаб маҳсулот ишлаб чиқаришни шунга мувофиқ ўзгартириш, айниқса, ишнинг сифат кўрсаткичларини оширишни асосий вазифа қилиб белгилаш ва доим шунга эришишга бўлган интилиш муваффақиятлар гарови бўлмоқда. Жамоанинг бу соҳада тўплаган тажрибаси бошқаларга намуна бўларли даражададир.

З. ЖЎРАЕВА,
М. МИРҲАМИДОВ.

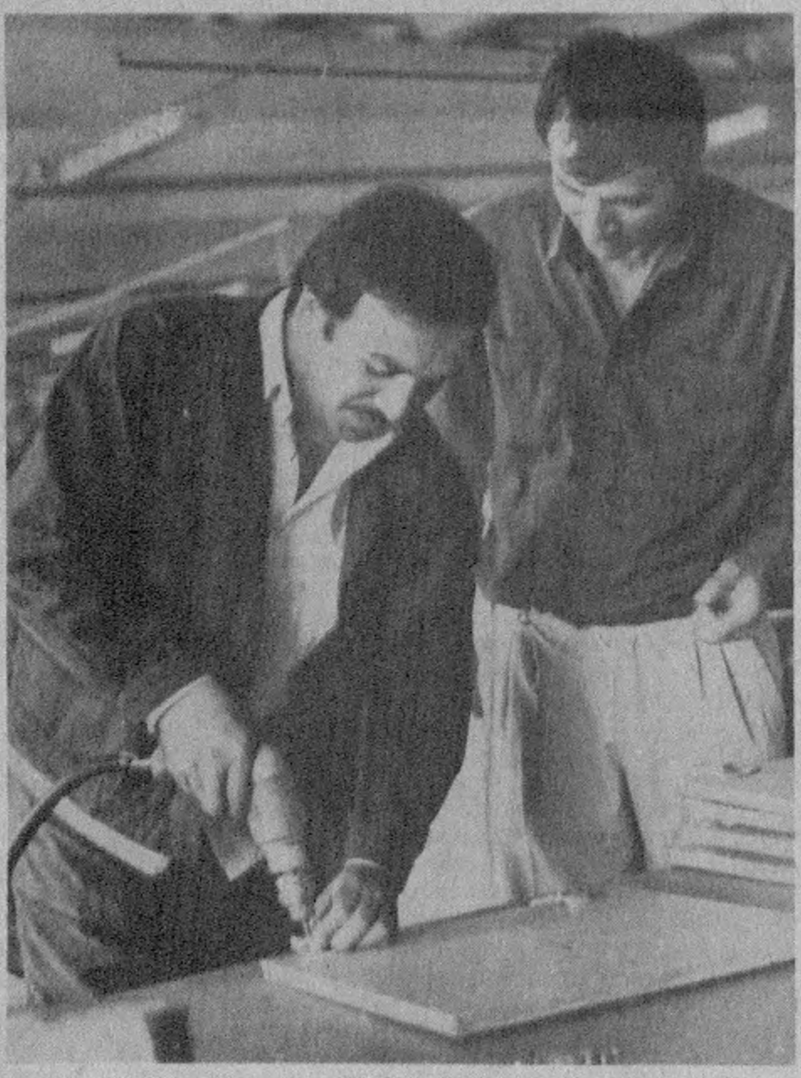

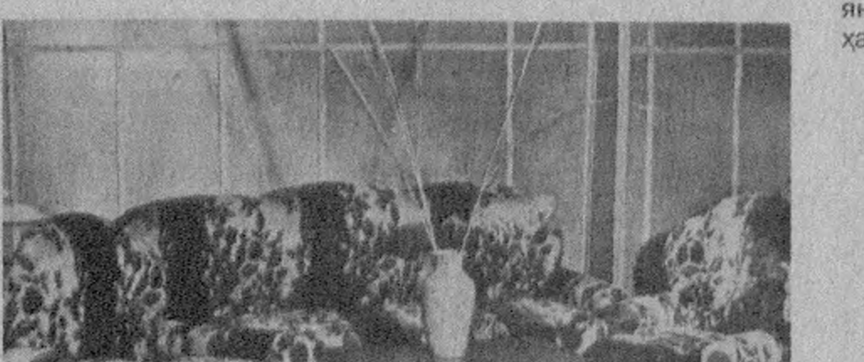

Ушбу суратларда бирлашма цехларидаги ишлаб чиқариш жараёнлари ва тайёр маҳсулотларни кўриб турибсиз.

Сураткаш Даврон АҲМАД.

«Тошкент ҳақиқати» маслаҳатхонасида

ИЖАРА СОЛИҒИ ҚАНДАЙ УНДИРИЛАДИ?

БИР МАСАЛАГА аниқлик киритиб беришингизни илтимос қиламан. Мисол учун, айтайлик, ширкатнинг 10 гектар ери бор. Шу ерда 10 киши биргалашиб ишлайди. Уларнинг ҳар бирига бир гектардан ер биркитилган. Улар январь ойидан ноябрь ойигача жами 11 ой шу ерда ишласалар ҳам, ишламасалар ҳам бандлар. Яна, айтайлик, бир киши бир тонна ерёнғоқ ҳосили олди. Шундан 30 фоиз қисмини (300 килограммини) Низом бўйича ширкат ҳисобига топширади. Бу одам 200 килограмм уруғ сарфлаган, уруғи қайтарилди. Энди шу минг килограмм ерёнғоқдан ширкатга 500 килограмм (200 кг+300 кг) чегирилса, унинг ўзига 500 килограмми қолади. Бозорда эса ҳар бир килограмм ерёнғоқнинг баҳоси 10 сўм. Демак, деҳқон жами 5 минг сўм йиллик даромад олади. У йил давомида ўз ҳисобидан трактор ишларига минг сўм сарфлаган. Даромаддан ана шу пул чегирилса, 4 минг қолади. Агар 4 минг сўм ўн бир ойга бўлинса, деҳқоннинг ҳар ойда оладиган даромади 366 сўм 60 тийинни ташкил этади. Ана энди айтинг-чи, шу деҳқондан қанча солиқ ундирилади? Шу мисол бўйича мутахассиснинг малакали жавобини беришингизни сўрайман.

А. ҚОДИРОВ,
Бекобод тумани, Зафар қўрғони, Шевченко кўчаси, 2-уй.

— Гарчи ушбу савол бироз ноаниқроқ бўлса ҳам биз унга имкон қадар тўлароқ жавоб беришга ҳаракат қиламиз.

Етиштирилган ҳосил бир қисмининг ширкатга берилишини ва уни ижара ҳақи деб тушуниб, ерга ишлов бераётган фуқароларни ижарачи экан, деган хулосага келиш мумкин.

Амалдаги солиқ қонунчилигига биноан ерни (автотранспорт воситаларини, бошқа мол-мулкни) ижарага олиб, даромад топаётган фуқаролар тадбиркор деб ҳисобланади ва солиқ инспекцияларидан рўйхатдан ўтишлари ҳамда белгиланган шаклдаги ҳужжатларни расмийлаштиришлари шарт.

Ижарачи фуқароларнинг даромадларини солиққа тортиш тартиби қуйидагича бўлади:

Фуқаро рўйҳатдан ўтгандан ва тегишли ҳужжатларни расмийлаштиргандан сўнг ўз меҳнатидан келадиган даромад миқдори тўғрисида декларация тақдим этади. Ушбу декларацияга биноан солиқ идоралари даромад солиғининг бўнак(аванс) тўловлари миқдорини ҳисоблайдилар ва белгиланган муддатда тўланиши кераклиги тўғрисида тўлов хабарномасини фуқарога берадилар. Масалан, даромад солиғининг бўнак тўловлари миқдори 2500 сўмни ташкил қилди, деб айтайлик. Ушбу маблағни фуқаро йил мобайнида белгиланган муддатларда бюджетга тўлаб бориши лозим.

Йил тугагандан сўнг кейинги йилнинг 15 январигача фуқаро солиқ инспекциясига ўтган йилда олган ҳақиқий даромадлари ва ушбу даромадларни олиш учун қилган ҳақиқий харажатлари тўғрисида якуний декларация тақдим этади. Шу декларацияга асосан даромад солиғи миқдори қайта ҳисобланади.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, ижарачилар йиллик даромадидан келиб чиқиб, солиққа тортиладилар. Шунда солиқни ҳисоблаш учун йиллик ставка қўлланилади, солиққа тортилмайдиган энг кам ҳақ эса фақат ҳақиқий ишлаган ойлари учун умумий даромадидан чегирилади.

Энди хатда айтилган мисолларга келсак, бир гектар майдондан 3-5 тонна миқдорида ерёнғоқ олинади. Биз уни 3 тонна етиштирилган деб олайлик. Шу миқдордан ижара ҳақи сифатида ширкатга бериладиган 30 фоиз яъни 900 килограмм ҳосилни чегириб ташласак, фуқаронинг ўз ихтиёрида 2100 килограмм маҳсулот қолади. Агар бир килограмм ерёнғоқнинг нархи 10 сўм бўлса, фуқаронинг жами даромади 21 минг сўмни ташкил этади. Бу даромаддан қилинган ҳақиқий харажатлар, яъни уруғлик, ўғит, ерга ишлов бериш учун четдан жалб қилинган ишлар харажатлари чегирилади. Масалан, ушбу харажатлар жами 5 минг сўмни ташкил қилди дейлик. Демак, фуқаронинг соф даромади 16 минг сўмни (21000-5000) ташкил этади. Агар фуқаро бошқа жойда ишламаса ва шуни тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этган бўлса, унинг соф даромадидан ижарачилик қилган даври учун солиққа тортилмайдиган энг кам миқдор чегирилади. Бизнинг мисолда бу кўрсаткич 3100 сўмни (февралдан декабрь ойигача бўлган вақт учун) ташкил қилади. Соф даромаддан 3100 сўмни айирсак, солиққа тортиладиган даромад— 12900 сўм қолади. Амалдаги солиқ даражалари бўйича ушбу даромаддан 3325 сўм миқдорида солиқ ундирилади.

Агар даромад солиғининг бўнак тўловлари миқдори, яъни якуний декларация тақдим этишдан аввал тўланган солиқ 2500 сўмни ташкил этган бўлса, якуний декларацияга асосан фуқародан қўшимча 825 сўм (3325-2500) миқдорида даромад солиғи ундирилади.

А. БОБОЖОНОВ,
вилоят солиқ бошқармаси бошлиғининг муовини.

Янгича ишлаш — давр талаби

ЁНИЛҒИ ЎРНИГА ГАЗ

ЯНГИЙЎЛ шаҳридаги 2503-автожамлама Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг тўрт йиллиги муносабати билан ўтказилаётган «Мустақиллик, экология ва халқ саломатлиги» кўрик-танловига тавсия этилди. Бу бежиз эмас. Чунки, автожамламада машиналардан чиқаётган заҳарли газ миқдорини камайтириш, озодалик, саранжом-саришталик, умуман, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича анчагина ибратли ишлар амалга оширилди ва оширилмоқда.

— Атроф-муҳит, чунончи, соф ҳавонинг ифлосланишига автомашиналардан чиқаётган заҳарли газлар ҳам ўз таъсирини ўтказади, — дейди автожамлама раҳбари Асадулла Ражабов, — 1994 йил ва шу йилнинг ўтган даври мобайнида ҳавони булғаётган оғуни имкон қадар камайтириш, атроф-муҳит озодалигини сақлашга оид қатор тадбирларни амалга оширдик. Мавжуд 452 та автомобилнинг 196 таси суюлтирилган табиий газ билан ишламоқда. Йил охиригача яна 45 та автомобилни шундай ёқилғи тури билан ишлашга ўтказиш кўзда тутилган.

Автожамламада ушбу ишларни амалга ошириш учун етарли қулайликлар яратилган. Газ баллонларини синовдан ўтказадиган ва КамАЗ, ЗИЛ, ГАЗ автомобилларига суюлтирилган газ қуядиган алоҳида цех ишлаб турипти. Автомобилларнинг заҳарли газ чиқариш миқдорини мунтазам назорат қилиб турадиган диагностика бўлими мавжуд. Бу ерга зарур текширув ускуналари ўрнатилган.

Қатор бошқа ишлар ҳам амалга ошириляпти. Дизел автомобилларини мойлаш ва комплекс мой алмаштириш бўлими ишга туширилди. Агрегат ва қисмларни ювиш мосламаси ишлаб турипти. Автомобилларни ювиш учун алоҳида жой ажратилган. Улар ювилганда ҳосил бўладиган оқава сув 3 та ҳовузда тўпланади, тиндирилади ва тозаланиб, яна қайта фойдаланилади. Ўтган йили 145 та автомобиль двигателини қайта таъмирлаш туфайли ҳавога заҳарли газ чиқариш миқдори 11,2 тоннага камайтирилди.

Мавжуд транспорт воситаларининг ташқи кўриниши, турадиган жойлари санитария талаблари даражасида бўлишига алоҳида эътибор берилади. Техник ҳолати ўз вақтида текшириб турилади. Айниқса, биринчи ва иккинчи техник қаров пайтида қисмлар созлиги қатъий, синчковлик билан кўздан ўтказилади.

— Ҳар бир ҳайдовчи рейсдан қайтгач, автомобилини ювиш хонасидан ўтказади, — дейди автожамлама бош муҳандиси С.Масуропов. — Сўнгра ўз жойига қўйиб, техник ҳолатини кўздан кечиради. Камчилик сезилса, уни созлаб, эртанги кун учун шай қилиб қўяди.

Носоз автомобилларни созлаш учун имкон яратилган. Ҳар икки ҳафтада диагностика бўлимида заҳарли газ чиқариш миқдори аниқланиб, лозим бўлса зарур чора-тадбирлар белгиланади.

Бош муҳандиснинг таъкидлашича, атроф-муҳитни ифлослантирмаслик ҳайдовчининг ўзига ҳам боғлиқ экан. Улар карьерларда, қурилиш объектлари ва бошқа жойларда озодаликни сақлашга ҳаракат қиладилар. Ҳайдовчи автомобиль ёнилғи тузилмасининг тартибли ишлашини таъминлаши, двигателдан мой оқишига йўл қўймасиги лозим. Жамламада ҳар бир ҳайдовчи бу қоидага қатъий риоя қилишга интилади. Бу борада барчага ўрнак бўлаётган ҳайдовчилар кўп. И.Гайнутдинов, А.Юсуфхўжаев, Н.Сулаймонов, А.Мисов, А.Раҳматуллаев, Н.Холматов, Х.Низомов, Х.Сиддиқов, О.Устабобоев, Э.Гатауллинлар шулар жумласидандир. Шунингдек, О.Агишев, А.Қурбашев, Қ.Қодиров сингари устахона ишчилари автомашиналар техник қисмларининг созлигини таъминлашда ғайрат кўрсатишмоқда.

Автожамлама жамоасининг табиатни муҳофаза қилиш борасидаги ишлари фақат шулардан иборат эмас. Ҳайдовчилар шу ҳудудда жойлашган Фарҳод маҳалласи ва шаҳар озодалигини сақлашга ҳам муносиб улуш қўшиб келишмоқда. Кўча ва йўлакларга сув сепадиган 3 та автомобиль мавжуд. Улар ёрдамида ҳар куни жамлама ҳовлисига, вақти-вақти билан шаҳар кўчаларига сув сепиб турилади. Фарҳод маҳалласини ободонлаштириш борасида анчагина ишлар бажарилди.

Жамлама жамоаси атроф-муҳитни асраб-авайлаш бўйича бундан буён ҳам қатъий ҳаракат қилишни асосий мақсадлардан бири қилиб қўйган.

А.ЖУМАҚУЛОВ,
«Янгийўл» газетаси ходими.

Тадбиркорлик — давр талаби

ЭНДИ ЭСКИЧА ИШЛАСАК, УРУҒНИ ЎЗИМИЗ ТАЙЁРЛАМАСАК, ДАРОМАД КЎПАЙМАЙДИ

Газетамизнинг шу йил 19 апрель сонида Тошкент туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигининг деҳқон фермери Наби ака Эшонов билан «Тарбиянинг отаси — меҳнат» сарлавҳали суҳбат мақола берилган эди. Эсингизда бўлса ўша суҳбатда Наби ака «Деҳқончиликдаги ишлардан гаплашмаймизми» деган эдилар. Ўшанда мен «Сизнинг деҳқончиликдаги ишларингизни ҳамма яхши билади, режаларингизни доимо ошириб бажарасиз» деб жавоб бергандим. Аслини олганда ўзим бу жавобдан қониқмаган, деҳқоннинг илтимосини бир қадар ерда қолдирганимдан ҳижолатда эдим. Кўнгилдаги ана шу хижилни ёзиш мақсадида яқинда яна Наби аканинг даласида бўлдим.

Биз у билан бафуржа ўтириб, бу йилги ишлар ҳақида суҳбатлашдик.

— Биринчи ҳосилни йиғиштириб олганимизга анча бўлди. Иккинчи ҳосилга замин яратаяпмиз. Эртанги экинлар ҳосилдорлиги анча яхши бўлди. 30 сўтих ерга пленка тагига карам эккан эдик, жуда эрта уздик. Анча-мунча даромад ҳам қилиб олдик. Кўпроқ ерга экардигу лекин пленка жуда қиммат бўлиб кетди-да. Бунинг устига денг карамнинг бозори бир вақтлардагидек чаққон эмас. Ўзингиз ҳам билсангиз керак. Бу йил карам кўп экилди-ю, аммо бозори суст бўлди. Кўп деҳқонлар меҳнатларига куйиб қолишяпти. Ҳайдаб юборганлар ҳам йўқ эмас. Фақатгина бизнинг тумандагина эмас, бошқа туманларда ҳам шундай ҳоллар юз бермоқда. Хўш, савол туғилади, айб кимда? Бундай ўйлаб қарасам айб кўпроқ ўзимизда. Чунки ҳамон эскича ишлаяпмиз. Карам экишдан олдин етти ўлчаб бир кесмаяпмиз. Замон талабларига мос иш олиб бормаяпмиз. Истеъмолчи корхоналар билан шартнома тузамиз, улар бемалол экаверинглар, бизга бунча тонна маҳсулот керак, ўз вақтида олиб кетамиз, деб ваъда беришади. Лекин менинг назаримда бу шартнома бошидан пишиқпухта бўлмайди. Бунда деҳқоннинг манфаати ҳар жиҳатдан ҳисобга олинмайди.

Хўш, дейлик, деҳқон не-не машаққатлар билан маҳсулот етиштирди. Истеъмолчи ўз сўзининг устидан чиқмади, шартномага амал қилмади. Маҳсулотни олиб кетмади. Баҳонаси бор, бозор кўтармай қолди. Уёқ-буёққа олиб бориш анча муаммо бўлиб турибди. Ҳаражатлари кўп. Шундай баҳоналарни қалаштириб, энди буёғига узр, деб сувдан қуруқ чиқиб кетаверади. Хўш, нега шартномани бажармаганлиги учун истеъмолчи жавоб бермайди? Нима учун деҳқон куйиб қолаверади? Ахир у истеъмолчига ишониб, экин эккан эди-ку. Демоқчиманки, шартнома ҳам янгичасига тузилиши керак ва у деҳқон манфаати учун кафолат вазифасини ўташи шарт.

Иннайкейин пленка қиммат, деб айтдик. Нима учун истеъмолчи корхоналар маҳсулотни ўз вақтида олиб, ундан кўрадиган фойда ҳиссасига пленка олиб келиб деҳқонларни таъминлашлари мумкин эмас? Ўзларига ҳам, бизга ҳам фойда бўлади-ку. Хуллас, ҳозир бозор иқтисодиёти, ҳар ким ўз аравасини ўзи тортиши керак, деган талаблар қўйилар экан, деҳқон фермер у ёки бу экинни экишдан олдин дўпписини бундоқ қўлга олиб, ўйлаб иш қилсин. Биз ҳам шунга ҳаракат қиляпмиз. Лекин ҳамма вақт ҳам кўзланган мақсадга эриша олмаяпмиз-да.

Мана картошкани олайлик. Уруғчилик масаласини ҳал қилайлик деб кўп айтяпмиз, кўп ўйлаяпмиз. Ҳукуматимиз катта ёрдам беряпти. Лекин ўзимиз ҳам қараб турмаслигимиз керак. Четдан келтириладиган уруғга қачонгача кўз тикамиз. Қолаверса, четдан келтириладиган уруғликни танлаб, саралаб, эртаги, кечкисини билиб экиш керак. Голландиянинг «Фреско» уруғи бизга анча маъқул бўлди. Ана шу уруғликни биз ўз вақтида олиб маромида экиб, маромида парвариш қилсак, ҳосили мўл ва сифатли бўлишини тажрибада синаб кўрдик.

Калорадо қўнғизи ҳар йилдагидек зиён келтирмадими, деб сўрашингиз мумкин. Табиатнинг ишига ҳайрон қоласан киши. Бу йил умуман олганда калорадо қўнғизи аввалги йилларга қараганда анча кам бўлди. Бу бир, иккинчидан, биз қўнғизнинг уруғлаш, тухум қўйиш вақтини пойлаб туриб дорилашга катта аҳамият бердик. Агар Россия томонларда бу хашарот бир авлод берса, бизда уч-тўртта авлод беради. Дорилашда ана шуни ҳисобга олдик. Шунинг учун ҳам калорадо қўнғизи айтарлик зиён келтирмади. Ота-боболаримиз уруғликни ўзлари етиштириб келишган. Биз шу анъанани давом эттиришимиз керак. Энди бундан буён шундай қилмасак бўлмайдиганга ўхшайди.

У қўли билан шийпон рўпарасидаги катта майдонни кўрсатди. Шу ерларга картошка экиб қўйганмиз,— деди. Невский уруғидан. Жуда яхши нав. Ҳосили ҳам бўлали, сифатли ва бир текис бўлади. Келгуси йил эртанги ва кечки экишимизга ҳам шу уруғ ҳосилидан саралаб олиб қўймоқчимиз.

Картошка экиб қўйилган пайкалларга назар ташлаймиз. Қатор оралари оқариб қолгандек назаримда.

— Картошка шунақа экинки, уруғликни қадаб қўйганингиздан кейин унинг нишлари тупроқни ёриб чиқишини пойлаб туриш керак. Бунинг учун вақти-вақти билан тупроқни очиб уруғ қандай ҳолатда эканлигини кузатиб, текшириб бориш зарур. Нега униб чиқиши кечикиб кетяпти, деб шошилиб сув қўймаслик керак. Акс ҳолда патак илдиз олиб кетади. Бундай экиннинг ҳосили баракали бўлмайди. Уруғлик бир текис кўзга ташлангач, бир варакайига кўтарилиб гуркираб ўсади. Ана бундай картошканинг ҳосили яхши бўлади.

— Кузги бодрингни қай маҳалда эккан маъқул?

— Гап шундаки, бодринг униб чиққач, унинг тагидан нам аримаслиги керак. Саратонда униб қолса, бу иш анча мураккаблашади. Сал эҳтиётсизлик қилиб сувдан қолдирсангиз дарров қовжираб қурий бошлайди. Шунинг учун кузги бодрингни экишга бироз вақт бор. Агарда бодринг униб чиқиб, авж олиши салқин тушган пайтга тўғри келса, тез ривожланиб яхши ҳосил беради.

Биз Наби ака билан деҳқоннинг эрки, ерга, мулкка эгалик ҳисси ҳақида ҳам суҳбатлашдик, мулоҳаза юритдик.

— Президентимиз айтаяпти. Иложи бўлса ерни деҳқонларга умрбод, жуда бўлмаганда узоқ муддатга бериш керак деб. Сиз ўзингизни ернинг ҳақиқий эгаси деб биласизми?

Наби ака бироз ўйланиб қолди.— Яхши бўларди, шундай қилинса. Лекин ҳозирча йилига шартномани янгилаб турибмиз. Раисимизга айтдим. Ҳар йили қоғозни қоралаб, овора бўлиб юрамизми, узоқроқ муддатга шартлашиб олайлик,— дедим. У киши Наби ака, шу ер сизники, ҳеч ким олмайди. Меҳнат қиляпсиз, ҳосил оляпсиз, кам бўлмаяпсиз-ку. Бундан кейин ҳам кам бўлмайсиз. Нимаики зарур юмушингиз бўлса, енгиллатиб берамиз. Ҳар жиҳатдан сизни қўллаб-қувватлаб турамиз. Шийпонингизни ҳам янгилаб берамиз.

Меҳнаткаш, фидойи, ҳалол, соддадил деҳқонларнинг гаплари ҳам содда ва самимий бўлади. Улар бошқаларга ҳам ўзларига ишонгандек ишонадилар. Ютуқларини айтишса, мақташса хурсандчиликдан бошлари кўкка етади. Кайфиятлари кўтарилади. яна ҳам астойдил ишлашга рағбат сезадилар. Яхши ваъдаларни эшитиб, кўнгиллари таскин топади. Эрта-индин бу ваъдалар амалга ошишига умид боғлайдилар.

Биз ҳам деҳқон фермер Наби ака Эшоновнинг яхши ишлари, тажрибалари элга ёйилади, кўпчиликнинг мулкига айланади. У дилидаги эзгу ниятлари, режаларини амалга ошириш учун бундан буён ҳам фидойилик кўрсатиб меҳнат қилади, деб ишонамиз.

Н. РИХСИЕВ.

Суратда: Наби Эшонов оила аъзолари билан.

Н. МУХАММАДЖОНОВ олган сурат.

ОТАГА ЭРГАШГАНГА ОМАД КУЛАДИ

БУГУНГИ кунда Паркент туманида 92 та фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Шундан 43 таси чорвачиликка ихтисослашган. Улар халқимизнинг гўштга бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш, бозорларни турли ноз-неъматлар билан тўлдириш, нарх-навони жиловлашдек хайрли ишга ҳисса қўшмоқдалар. Ана шундай савобли юмушнинг бошини тутган ва ҳозирда муваффақиятли ишлаётган жамоалардан бири «Бойқозон» жамоа хўжалигидаги «Тамбалак» фермер хўжалигидир.

1992 ЙИЛНИНГ августида Бойқозон қўрғонига борганимизда Акбар Содиқов фермер хўжалиги ташкил этгани, у «Тамбалак» деб номланганини эшитган ва уни бориб кўрган эдик. Бўрдоқичиликка ихтисослашган фермер хўжалиги эндигина иш бошлагани, ўз муаммолари ечимига энди-энди киришгани учун у ҳақда қисқача хабар бериш билан чекланиб қўяқолган эдик. Чиндан ҳам ўша кези 80 бош қорамолга мўлжаллаб жой ҳозирланганига қарамай, бор-йўғи тўрт бош қорамол ва саккиз бош қўй мавжуд эди.

... Мана, ўшандан буён анча-мунча вақт ўтди. Бугун бу ерда яп-ялang адирдан ном-нишон қолмабди. Ўҳ-ҳў, қанчадан-қанча хўжаликлар кўчиб чиқибди бу ерга. Ям-яшил экинзорлар боғларга, боғлар эса экинзорларга туташиб кетган.

Қизиқ, шунча одам, шунча хонадон дарров қаердан келақолди? Уларни бу ерга нима чорлаб келди?

Сув, оби-ҳаёт!

Фермер Акбарнинг бутун кўтарган қарзи, сармояси асосан адирга сув олиб келишга сарф бўлди. 1993 йили бир километрча масофага қувурлар ётқизилиб, Паркент каналидан сув олиб келинди. Фақат ана шу қувурларни сотиб олишнинг ўзига бир неча ўн минг сўм пул кетди. Оби-ҳаёт «Тамбалак»ка янги ҳаёт олиб келди. Адирлик ва жарликларнинг қиёфаси таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди.

ПАРКЕНТ ўзининг фидойи одамлари билан маълум ва машҳур. Ана шундай инсонлардан бири Ҳусниддин отадир. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, меҳнатга ихлос қўйган бу инсон ўз умрининг 36 йилини ёшлар таълими, республика маорифи равнақига бағишлади. Пенсияга чиққанига мана ўн тўрт йил бўлибдики, ҳануз куч-қувватдан, ғайратдан қолмаган.

Табаррук отахон беш ўғил ва уч қизнинг падари бузруквори. Фарзандлари ҳам ўзига тортди, меҳнатга, ер-мулкка меҳр, ихлос қўйиб вояга етишди.

Ота шундай дейди:

— Мен ўз ҳаловатинигина ўйлаган баъзиларга ўхшашни истамайман. Меҳнат қилган ҳеч қачон кам бўлмаган. Истиқлол менга, орзуларимга яна қанот бағишлади. Ана шундай замонда ёниб яшаб, ёниб ишламаслик менга гуноҳдек туюлади. Буни фарзандларимга ҳам айтаман...

Ҳусниддин ота боғ ҳовлидаги уйга кириб, катта бир бош узум кўтариб чиқди.

— Қани олинглар, тотининглар, — деди ғурур билан.

— Отахон, узумнинг боғини суриштирсак бўладими?

— Бўлмасам-чи, ҳув анави пастликдаги узумзордан-да, бўтам. — деди у тоғ ёнбағрида яшнаб турган янги токзорга ишора қилиб. Гапга отанинг катта ўғли Акбар Содиқов қўшилди.

— Пастдаги ўша узумзор ва унинг ёнидаги бир гектарлик боғни ҳам отамизнинг ўзлари бунёд қилдилар. Узоқ йили 300 туп олма ниҳолларини олиб келиб, эккан эдилар. Ҳаммаси бир текис амал олди. Бу йил кўплари нишона кўрсатган.

ТАДБИРКОР отанинг фарзандлари ҳам ишбилармон чиқиб қолишди. Баъзи одамлар олган ерини ҳам қайтариб бераётган бир пайтда унинг ўғил-қизлари қўшимча ер сўраб, ариза кўтариб юришди. Буни тушунса бўлади. Ерни эплаган олади, молни эплаган боқади.

Шу маънода отанинг ҳамма фарзандларини фермер десак хато бўлмас. Улардан Акбар Содиқов «Тамбалак» фермер хўжалигининг раиси, иккинчи ўғил — Асқар «Меҳриддин» фермер хўжалигининг раҳбари. Унинг 36 бош қорамоли, 90 гектар ери бор. Ҳам бўрдоқичилик, ҳам деҳқончилик билан шуғулланади. Қизлари Мавжуданинг ҳам акаларидан ортда қолгиси йўқ. Турмуш ўртоғи Арслон Тожибоев билан фермерликка ихлос қўйишган. Ҳозир уларнинг қарамоғида 60 бош қорамол, 6 гектар суғориладиган ер майдони бор. Умуман хонадонда ҳамма — ўғил-қизлардан тортиб келину невараларгача барча фермер.

Фермер хўжаликларида

АКБАР олти ойга борар-бормас барча қарзларидан тамоман қутулди. Ҳамёни ҳам қаппайди. Меҳнат сармоясига «ЗИЛ-130» юк машинаси ва «ТТ-55» тракторини сотиб олди. Адирликнинг энг тепасида ўзига уй, 2 та катта молхона, қушхона қуриб олди. 100 бош қўйга мўлжалланган бостирманинг томи ёпилса, битди ҳисоб. Ана шу қурилишларга 50-60 миллион сўм-купон харж бўлди.

Молларни бўрдоқига боқишнинг ўзига хос машаққатлари бор. Қисқаси, ҳаммадан ҳам моҳир, ишбилармон бўрдоқибоқар чиқавермайди. Акбар тажрибакорлардан ўрганди, тинмай изланди. Китобни қўлдан қўймади. Мана энди унинг ўзи ҳар қандай мутахассис билан тепа-тенг беллаша олади. Бир қарашда ҳар қандай молнинг зотини янглишмай айтиб бера олади. Зумда аниқ ҳисоб-китобини ҳам чиқариб қўяди.

Бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукр қил, деган доно нақл бор. Ўз хусусий фермасига зотли моллар сотиб олган фермер «озиқли от ҳоримас»лигини ҳам жуда яхши биларди. У мустаҳкам озуқа захираси, рацион ҳақида қайғурди. Муаммо ечимини излаб топди. Туман ҳокими Туроб Холтоев ва «Бойқозон» ширкат хўжалиги раҳбарларига учрашиб, дардини тўкиб солди. Уни тўғри тушунишди, ёрдам кўрсатишди. У отабоболаримиз тамойилига амал қилиб, молхоналарни табиий муҳит шароитини ҳисобга олиб бунёд этди. Шиплар чийсувоқ, охирлар, поллар тахтадан. Ёзда салқин, қишда иссиқ. Барча ишлар механизациялашган. Моллар қулай қилиб ўрнатилган авточашмалардан сув ичади.

Фермер жамоасининг топар-тутари жойида. Ҳар бир ходимнинг ойлик маоши 2 минг сўмдан юқори.

«Тамбалак»да асосан бир тамойилга — моллар сонини бир маромда сақлаш ва уларни тез семиртиришга амал қилиб келинмоқда. Ана шу тариқа юксак иқтисодий кўрсаткичларга эришиш таъминланмоқда. Айниқса, чорва молларини қатъий рацион бўйича тўйимли ва ширали озуқалар билан тўйдириб боқиш ўз самарасини бермоқда. [illegible]иштирилган гўшт ҳам кўп ва анча арзонга тушмоқда.

Ўтган йили Акбар 60-70 бош новвосни боқувга қўйиб, шартнома бўйича давлатга 8,5 тоннадан анча зиёд гўшт етказиб берди. Оталиқ ташкилотларига уч тонна гўшт сотди. 1995 йил кўрсаткичлари ҳам чакки эмас. Йилнинг биринчи ярмида давлатга 5 тоннадан кўпроқ гўшт топширди. Паркент шаҳар марказидаги фермер хўжалиги дўкони доим очиқ.

Фермер бу йил давлатга камида 10 тоннадан зиёд гўшт етказиб беришни ният қилган. Бунга ҳамма асос бор. Йил охиригача боқувдаги қорамоллар туёғини 150 бошга, қўйлар сонини 250 бошга етказишни мўлжаллаган. Бу — 150 минг сўм соф даромад демакдир.

СУҲБАТ мавзуси кичик корхоналар ташкил этиш масаласига кўчганда Акбарнинг чеҳраси ёришиб кетди.

— Эҳ, нимасини айтасиз, эртанги кундан умидимиз катта, — деди мамнун оҳангда. — Бир эмас, иккита корхона қуриш ниятим бор. Кунда 300-350 килограмм колбаса ишлаб чиқарадиган ва кўплаб қуруқ мева тайёрлайдиган цехлар бунёд этмоқчимиз. Ҳозирдаёқ 1 тоннаю 200 килограмм майиз жамғариб қўйганмиз. Бу борада янги мева цехи бизга жуда асқотади.

Отамиз ҳам ғайрат камарини белга маҳкам боғлаганлар. Шу йил кузда жарликдаги янги очилган қўриққа 800 туп мева кўчатлари экиб, яна бир боғ яратмоқчилар...

Ниятингиз ёр бўлсин, ота-бола фермерлар!..

Ҳ. НАСРУЛЛАЕВ.

СУРАТЛАРДА: Ҳусниддин ота (чапдан биринчи) ва унинг фермер ўғиллари.

Даврон АҲМАД олган сурат.

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ — УСТИВОР ВАЗИФА

Бозор муносабатларига ўтиш даврининг энг асосий вазифаларидан бири аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишдир. Жамоатчи мухбиримиз А. Маннопов вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси бошлиғи Н. Назиров билан вилоятда аҳолининг энг ночор қатламлари — кексалар, ногиронлар, етим-есирлар, кўп фарзандли оилаларни ижтимоий муҳофаза қилиш, хизмат маданиятини ошириш борасида кўрилаётган тадбирлар ҳақида суҳбатлашди.

— Нажим Назирович! Вилоятимизда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш борасида олиб борилаётган ишлар ҳақида сўзлаб берсангиз?

— Ҳақиқатан ҳам аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бозор иқтисодиётига ўтиш тамойилларидан биридир. Шу боис бу масалага Президентимиз ҳам, ҳукуматимиз ҳам энг асосий эътиборни қаратмоқда. Жумладан иш ҳақи, пенсия ва стипендиялар миқдорини ошириш масалаларига доир олтита фармон, «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонун, уруш ва меҳнат фахрийларига медаллар ва пул мукофоти бериш, ёш болали оилаларга ижтимоий ёрдам, эркин нархга ўтиш муносабати билан товон пули тўлашга доир фармонлар ҳаётга тадбиқ қилинди.

Агар ўтган йили вилоятимизда 1 июлда пенсиянинг ўртача миқдори ҳозирги пулимизда 180 сўм бўлган бўлса, 1995 йил 1 июлга келиб 610 сўмга етди.

Президент фармонлари ва янги пенсия қонунини амалга ошириш мақсадида 297 минг пенсионер ва 30 минг нафақа олувчининг пенсия иши 17-18 марта ҳисоблаб чиқилди.

— Аҳолининг ижтимоий ҳимояси деганда баъзи кишилар пенсия ва нафақага, иш ҳақи ва стипендияга яратилган енгилликни тушунса, баъзилар моддий ёрдамларнигина ҳисобга оладилар. Амалда эса унинг чеки-чегараси жуда кенг. Бу ҳақда вилоятда олиб борилаётган ишлар тўғрисида тўхталиб ўтсангиз.

— Ҳозирги кунда республикамиз фуқаролари имтиёзларнинг 30-35 туридан фойдаланяптилар. Юқорида баъзи фармонлар, қонунни айтиб ўтдик. Бундан ташқари уруш ногиронлари ва қатнашчилари, меҳнат фронти иштирокчилари, байналмилалчи жангчилар, урушда ҳалок бўлганларнинг оила аъзолари сув, газ, электр қувватидан, турар-жойдан фойдаланганлик учун яратилган имтиёзлар, уларга текин уй қуриб берилиши, ер участкалари ажратилиши, телефон ўрнатилиши, уй-жой қуриш учун фоизсиз қарз бериб туриш, «Жасорат» ва «Шуҳрат» медаллари, Юбилей кўкрак нишони ва пул мукофотлари билан тақдирлаш, дори-дармон, автомашина, санаторий ва курорт йўлланмаларини бепул бериш, пенсияга кузатилаётганда корхоналар, идоралар, жамоа ва давлат хўжаликлари томонидан бир йўла мукофотлаш, қўшимча пенсиялар тайинлаш ижтимоий ҳимоянинг баъзи кўринишларидир. Шу мақсадлар учун вилоятда ўтган йили саккиз минг нафақадорга 1460 минг сўм тўланди. Шунингдек, «Маҳалла» хайрия жамғармаси, «Наврўз» жамғармаси, «Соғлом авлод учун» жамғармаси ва бошқа бир қатор жамғармалар, маҳалла оқсоқоллари томонидан амалга оширилаётган тадбирларда қанчадан-қанча кишиларимиз имтиёз ва енгилликлардан баҳраманд бўлишмоқда. Демак, ижтимоий ҳимоя қилинмоқдалар.

— Президентнинг 1991 йил 27 мартдаги «Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз қария фуқароларнинг ижтимоий ҳимоясига доир қўшимча тадбирлар тўғрисида»ги фармони ижтимоий таъминот тизими ходимларининг ҳар кунги асосий ҳаракат дастури дейиш мумкин. Вилоятда бу борада қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Бу фармон собиқ иттифоқ республикалари ичида биринчи бўлиб Ўзбекистонимизда қабул қилинган. Ушбу фармон асосида вилоятда 600 нафар хизматчи, 4100 нафар ёлғиз, ўзгалар ёрдамига муҳтож қарияларга, ногиронларга хизмат кўрсатмоқдалар. Уларнинг энг муҳтожларига (белгиланган тартибга биноан) тўққиз турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари, газ, сув, электр энергияси ҳам бепул, ўзи яшаб турган ҳудудида транспорт воситаларидан (таксидан ташқари) бепул фойдаланиш имтиёзлари берила бошланди. Бундай имтиёзлардан бугунги кунда 3150 нафар киши баҳраманд бўлмоқда.

Вилоятимизда иккита қариялар ва ногиронлар интернат-уйлари мавжуд бўлиб, бирида 355 нафар ақлан заиф ногиронлар, иккинчисида эса 255 нафар ёлғиз қария ва ногиронлар тўлиқ давлат таъминотидалар. Уларнинг маданий, маиший турмушини яхшилаш ва соғлиқларини мунтазам кузатиб бориш учун фақатгина шу йилнинг биринчи ярмида 5 миллион 271 минг сўмдан кўпроқ давлат маблағи сарфланди. Яна аниқроқ айтадиган бўлсак ҳар бир одамга ойига 480 сўмдан маблағ тўғри келмоқда. 320 нафардан кўпроқ ходим эса улар хизматида.

— Мустақил республикамизнинг пенсия ҳақидаги янги қонуни амалга кирганига бир йил бўлди. Айтинг-чи, шу давр мобайнида аҳоли пенсия таъминотида қандай ўзгаришлар рўй берди?

— Қисқа қилиб айтадиган бўлсак, янги қонунда Ўзбекистон шароити, халқимизнинг урф-одатлари атрофлича ҳисобга олинган. Аҳолининг маълум гуруҳлари — кўп йиллик хизматлари эътиборга олинадиган айрим тоифа касб эгалари, учувчилар, артистлар, спортчилар, тиббиёт ва халқ таълими ходимлари 1, 2, 3-рўйхатлар бўйича пенсия билан таъминланмоқдалар. Демак қонун пенсия даражасининг жамият фаровонлиги учун сарфланган меҳнатнинг сифати ва миқдорига мос келишига кафолат бермоқда. Қонунга кўра янги тайинланаётган пенсиялар илгаригидек чекланган даврдаги иш ҳақидан эмас, балким бутун иш фаолиятининг хоҳлаган қаторасига келган беш йилдаги иш ҳақидан ҳисоблаб берилмоқда. Қонунда жамоа хўжаликлари деҳқонлари, механизаторлар, сут соғувчилар учун ҳам маълум имтиёзлар яратилган.

— Ўтган йилги республика ижтимоий таъминот бўлимларининг ўзаро мусобақасида Бекобод шаҳар ижтимоий таъминот бўлими ходимлари биринчи ўринни эгаллашди. Бундай иш тажрибаларини оммалаштириш билан бирга аҳолига ижтимоий таъминот хизматини яхшилашда қандай тадбирлар кўрилмоқда?

— Бекобод шаҳар ижтимоий таъминот бўлими жамоаси каби Олмалиқ, Янгийўл, Паркент, Тошкент, Қуйичирчиқ, Қибрай туманлари, Чирчиқ шаҳри ижтимоий таъминот бўлимлари жамоалари ҳам ўз вазифаларини сидқидилдан, виждонан бажариб келмоқдалар, кексалар, кўнгли яримлар дуосини олмоқдалар. Уларнинг иш тажрибалари, ютуқларидан ҳар қанча ўрганса, ибрат олса арзийди. Яқинда вилоятдаги барча шаҳар ва туман ижтимоий таъминот бўлимлари мудирлари ва мудир ўринбосарларининг бўлиб ўтган семинар кенгаши ҳам Бекобод шаҳар ижтимоий таъминот бўлими иш тажрибаларини ўрганишга бағишланди. Мақсадимиз бундай илғор жамоалар сонини кўпайтириш, пенсионерларга кўрсатилаётган хизмат маданиятини тобора яхшилаб боришдир.

— Шу ўринда вилоятимизда пенсия пулларини тўлашда узилишларга йўл қўйилмаяптими, деган саволга жавоб бериб ўтсангиз. Қорақалпоғистон Республикаси Тахиатош шаҳар ҳокимининг пенсия тўлаш борасида амалга оширган «тажрибаси»га муносабатингиз?

— «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунда пенсия тайинлаш ва тўлаш қоидалари аниқ-равшан белгилаб қўйилган. Ундан сира ҳам четга чиқиш мумкин эмас. Ҳозирги иқтисодий қийинчилик даврида пенсионерларнинг нафақа пулларини ўз вақтида етказиб бериш учун барча тадбирларда нафақадорларимиз белгиланган кунда нафақа пулларини ололмай қолиш ҳоллари ҳам учрамоқда. Лекин ойнинг охирига қадар тўлиқ тўланмоқда.

Пенсия пулларини эгаларига ўз вақтида тўлиқ етказиб берилишини таъминлаш учун осон, лекин ноқонуний йўлга боришнинг хунук оқибатларга олиб келишига Тахиатош шаҳрида бўлиб ўтган воқеалар мисол бўла олади. Бу ерда ўзбошимчалик билан амалга оширилган «қўл бола тадбир» нафақадорларнинг норозилигига сабаб бўлди.

Биз вилоят таъминот бошқармасининг бу масалага бағишланган кенгашида бундай ноқонуний ишларга сира йўл қўймаслик чораларини белгилаб олдик ва ҳозир ана шу соҳада иш олиб бормоқдамиз. Албатта, бу ҳам ижтимоий ҳимоя бўлиб, унинг устиворлиги учун курашиш ҳаммамизнинг вазифамиздир.

ЁШЛИК — АЖИБ БИР ДУНЁ

Айни шу кунларда ўрта мактабни тугатган юзлаб, минглаб ёшлар ўзлари орзу қилган ўқув даргоҳларига кириш учун синовларга тайёргарлик кўрмоқдалар. Улар орасида турли йўналишдаги лицейларда билим олишни мўлжаллаётган йигит-қизлар ҳам талайгина. Бироқ лицейлар ҳаётимизга янгилик сифатида кириб келгани ва эндигина такомиллашиб бораётгани учун бу тизимнинг тартиб-қоидалари, афзалликлари кўпчиликни қизиқтираётгани табиийдир. Ана шу муносабат билан яқинда Ангрендаги педагогика олийгоҳи қошида ташкил этилган педагогика лицей-интернати фаолияти билан танишиб, талабалар билан давра суҳбати уюштирдик. Қуйидаги саҳифа ана шу суҳбатлар асосида тайёрланди.

МУАЛЛИМНИНГ ОБРЎСИНИ КИМ КЎТАРАДИ?

Ангрен педагогика олийгоҳи қошидаги педагогика лицей-интернати директори, техника фанлари номзоди, доцент Муҳаммаджон Эшонқулов билан

МУЛОҚОТ

— Муҳаммаджон ака, агар қарши бўлмасангиз, суҳбатимизни Сиз раҳбарлик қилаётган лицей-интернат фаолияти билан боғлиқ баъзи саволларга ойдинлик киритишдан бошласак. Масалан, педагогика соҳаси бўйича мутахассислар тайёрлайдиган йирик олийгоҳ қошида нима учун яна айнан педагогика лицейини очиш зарур бўлиб қолди?

— Биласизми, педагогика шундай мураккаб бир соҳаки, уни шунчаки бир истак ёҳуд шунчаки бир уриниш билан эгаллаб бўлмайди. Илм-фан учун умрини бағишлай олмайдиган, болаларни яхши кўрмайдиган кишилар бу соҳа учун бегона кишилардир! Лекин, минг афсуски, жуда кўп йиллар давомида биз бунга амал қилмадик. Ўрта мактабни тугатган ўнлаб, юзлаб ёшлар қаерда бўлсаям олий маълумот олиш илинжида, баъзида ота-оналарининг хоҳиши билан педагогика ўқув юртларига ўқишга келдилар. Уларнинг кўпчилиги уч-тўрт йил ичида амал-тақал қилиб, дипломга ҳам эга бўлишди ва... ўзларини мутлақо бошқа соҳаларга уриб кетишди. Чунки уларга касб эмас, фақат диплом керак эди. Собиқ тузум даврида эса «униб-ўсмоқчи» бўлган одамнинг қобилияти, билими, ишбилармонлиги эмас, унинг қўлидаги дипломи кўп нарсани ҳал қиларди!

Кўп йиллик умрларини келажак авлодга таълим-тарбия бериш ишига бағишлаган, чинакам фидойи устозларимиз мени кечирсинлар-у, кейинги йилларда оғирнинг остидан, енгилнинг устидан юрадиган, болаларга программада кўрсатилган мавзудан ташқари бирор янги гап айтолмайдиган «чаламулла» ўқитувчилар анча кўпайиб кетганди. Бу нарсада олийгоҳлардаги бирёқлама ўқитиш ишларининг ҳам сезиларли таъсири бор, деб очиқ айта оламан.

Демак, ҳаётнинг ўзи кўрсатаяптики, маълум бир чегаралаб қўйилган муддат ичида ҳар томонлама етук педагог мутахассисларни тайёрлаш мумкин эмас. Бу соҳага ёшларни болаликдан тайёрлаб бориш, уларда касб маҳоратини шакллантириш, бошқача қилиб айтганда, оддий ҳавасдан бошланган қизиқишни масъулият даражасига кўтариш лозимдир. Кейинги вақтда жойларда ташкил этилаётган лицейлар эса бу масалада бизга катта ёрдам бера олади. Шундан келиб чиқиб, биз олийгоҳ қошида вилоят халқ таълими бошқармаси ва институтимиз ҳамкорлигида лицей-интернат очишга қарор қилдик. Бизнинг ҳаракатларимизни вазирлик қўллаб-қувватлади. Деярли бир йил давом этган ҳаракатлардан сўнг, 1994 йилнинг 21 сентябрида лицейимизда дастлабки машғулотлар бошланди.

— Кечирасиз, сизлар танлаган шу йўл тўғри эканлигига амалда ишонч ҳосил қилдингизми? Ҳар ҳолда якунланган ўқув йили натижалари бу ҳақда мулоҳаза қилиб кўриш учун етарли, деб ўйлаймиз.

— Албатта. Биз Тошкент вилояти мактабларидаги энг иқтидорли, педагогика соҳасига қизиқиши бор, фанларни яхши ўзлаштирувчи юздан зиёд болани танлов асосида лицейга қабул қилганмиз. Улар асосан беш йўналишда: ўзбек адабиёти, тарих ва ҳуқуқшунослик, химия-биология ва экология асослари, математика ва физика, математика ва информатика асослари бўйича махсус гуруҳларда билим оладилар. Ўқувчиларга бевосита олийгоҳ ўқитувчилари чуқурлаштирилган асосда дарс ўтадилар. Улар орасида фан доктори, ўнга яқин фан номзодлари бор.

Лицей фаолиятининг бизни хурсанд қиладиган энг муҳим жиҳати шундаки, болалардаги билим савияси ва ўзлари танлаган йўналишдаги ўзлаштириш кўрсаткичлари чоракдан чоракка ўсиб борди. Агар умумий натижалар биринчи чоракда 50-60 фоизни ташкил этган бўлса, кейинги чоракларга келиб, ўзлаштириш 80-90 фоизни ташкил этди. Ўқувчилар мавзуни чуқур ўрганишлари учун олийгоҳдаги мавжуд лабораториялар уларнинг ихтиёрига бериб қўйилган. Нафақат фанлар бўйича, балки одоб-ахлоқ, муомала маданияти бўйича ҳам улар билан жиддий тарбиявий ишлар олиб борилади. Энг аълочи ва фаол жамоатчи ўқувчиларимизга олийгоҳ ректорининг махсус стипендиялари берилади. Умуман, гарчи қийинчилик билан изга тушиб бораётган бўлса-да, лицейнинг дастлабки фаолиятидан раҳбар сифатида кўнглим тўқ.

Суҳбатимиз «Дилдаги гаплар» мавзуида бўлаётгани учун юрагимдаги баъзи гапларни очиқ айтмоқчиман. Танлов жараёнида кўпгина мактаблардаги суҳбатлар, савол-жавоблар шуни кўрсатдики, айрим «аълочи» ўқувчиларга баҳолар рамзий маънода қўйиб келинган. Аслида эса уларнинг билими ҳақиқий «аъло»дан паст. Ўқувчининг битта яхши жавоби учун қолган баҳоларни ҳам шунга мослаб қўйиб юбораверишёки ота-онасининг ҳурмати учун бўлани аълочилар сафига чиқариб қўйиш, афсуски ҳозир ҳам учраб турибди. Ўқитувчиларимиз бу билан болага яхшилик қилаяпман, деб ўйламасинлар. Аксинча, бундай ёндошув биринчидан болани масъулиятсизликка ўргатса, иккинчидан, сунъий равишда унинг қобилиятини сўндиради. Хўш, бундан кимга фойда-ю, кимга зарар?!

Дилдаги гаплар

Аслида болаларни чинакам ижодий руҳлантириш ва улардаги маълум иқтидорни ривожлантириш орқали мактабнинг ўзидаёқ ажойиб кашфиётлар қилса бўлади. Бунга интилаётган билим даргоҳлари ҳам оз эмас. Бироқ, тан олиш керак, ҳали ҳам эскичасига ишлаб, ўз фаолиятини замон руҳига мослай олмаётган мактаблар ҳам бор. Кўпинча ўқувчи мактаб дарвозасидан чиққандан кейин нима иш қилиши билан ўқитувчининг иши йўқ, болам мактабда, деб ота-она хотиржам... Бу эса қандай салбий оқибатларга олиб келишини таъкидлаб ўтирмаса ҳам бўлади...

— Муҳаммаджон ака, Сиз айтаётган бу фикрлар нафақат мактаблар учун, балки қисман бўлса-да, ўрта-махсус ва олий билим даргоҳлари учун ҳам тааллуқлидир. Яъни талабалар ҳамма вақт ҳам ўқитувчининг илмини чуқурроқ ўрганиш пайида бўлмайдилар. Тезроқ лекциялар тугаса-ю, навбатдаги имтиҳондан ҳам бир амаллаб ўтиб олишса... Сиз мана шу масалага қандай қарайсиз? Қолаверса, эндигина фаолият бошлаган лицейда шундай ҳолат юз бермаслиги учун қандай чоралар лозим деб ҳисоблайсиз?

— Агар дарсларда яхши қатнашмаслиги учун фақат ўқувчи ёки талабани айбласам нотўғри бўлади. Лекциялар зерикарли ўтилса, талабаларни қизиқтирадиган муаммоларга жавоб топиб берилмаса, улар билан қатъий интизом асосида машғулот олиб борилмаса кимдан гина қилиш керак?! Ҳатто педагоглар орасида «Ўзи ўқишга қизиқмаса, мен мажбурлаб ўқитаманми» деб ўзларини оқламоқчи бўладиганлари ҳам топилади. Йўқ! Ёшларни қизиқтириш, уларни ўз кучларига ишонтириш, маънавий рағбатлантириш ва энг муҳими, ўз қобилиятларини намойиш қилишлари учун шароит яратиб бериш керак. Бунинг учун эса аввало ўқитувчининг ўзи ниҳоятда кучли шахс бўлиши лозим!

Агар лицей ҳақида гап кетадиган бўлса, биз қабул синовлари davридаёқ бу масалани ҳисобга олганмиз: янги билим даргоҳига «ўқиб қўйсам бир кун керак бўлар» дейдиган беқарор ёшларни эмас, келажакда педагог бўлишни астойдил ният қилган, илмга ҳавасманд, иқтидорли болаларни чертиб-чертиб танлаганмиз. Талаб ҳам шунга яраша. Ўқувчиларнинг нафақат билим олишлари, балки юриш-туришлари ҳам назоратимизда бўлади. Ётоқхона бино̀мизнинг ўзида жойлашган. Бўш вақтларда қўшимча машғулотлар ўтказилади, қизиқарли тадбирлар уюштирилади.

Биласизми, бу ерда менинг ўзимга ҳам ниҳоятда таъсир қиладиган бир тартиб бор: Ўқитувчи дарсга биринчи бўлиб салом бериб киради. Ўқувчилар эса уни баравварига «саломат бўлинг!» дея қарши олишади. Ўзингиз ўйлаб кўринг, худди фарзандларингиздек бўлиб кетган ўқувчиларингиз сизга саломатлик тилаб турса, сиз қандай қилиб касал бўлишингиз ёки арзимаган сабаб билан дарс қолдиришингиз мумкин?! Ўқувчилар ўқитувчига «устоз» деб мурожаат қилишади. Ҳамма бир-бири билан фақат «сиз»лашиб гаплашади. Бизнинг лицейимиз учун «сен» деган сўз бегона. Бу балки ташқаридан қараганда оддийгина бир қоида бўлиб кўриниши мумкин. Лекин аслида ҳамма нарса ўзаро ҳурмат ва муомаладан бошланади. Бу нарса айниқса ўқитувчи учун энг муҳим фазилатдир.

— Ўқитувчилик — энг оғир касб, деймиз. Бироқ, қайси мактабга борманг, таълим-тарбия ишлари асосан хотин-қиз педагоглар зиммасида эканлигига гувоҳ бўласиз. Ҳатто педагогика ўқув юртларида билим олаётган ёшларнинг ҳам кўпчилигини қизлар ташкил этади. Бу яхшими, ёмонми? Яна бир омади савол: Сиз раҳбарлик қилаётган педагогика лицейида қизлар кўпроқми ёки ўғил болалар?

— Саволни бу тарзда кўндаланг қўйишингизни кутмаган бўлсам-да, жавоб беришга тайёрман! Лицей-интернатимизга қабул қилинган талабаларнинг тенг ярмини ўғил болалар ташкил этади. Улар адабиёт, химия-биология, тарих ва ҳуқуқшунослик сингари ўзларига ёққан гуруҳларда астойдил илм ўрганишаяпти. Келажакда педагог бўлиш фикридан қайтган йигитларимиз ҳозирча йўқ.

Агар тўғри тушунган бўлсам, сиз бу савол билан мактабларда эркак ўқитувчиларнинг камайиб кетаётганлигига ишора қилаяпсиз. Фикрингизга мен ҳам қўшиламан. Чунки, мактаб ҳам катта бир оила. Оилада аёлнинг ўрни қанчалик аҳамиятли бўлса, эркакнинг ўрни ҳам шунчалик зарурдир! Келгусида бу нарса муаммо даражасига кўтарилмаслиги учун бугун ҳаракат қилмоқ керак.

Хўш, нима учун эркак ўқитувчиларимиз мактабдан кетиб қолаяптилар? Бунга баъзан иш оғирлигини рўкач қилишса, баъзан маош камлигини сабаб қилиб кўрсатишади. Бир жиҳатдан олганда уларни тушуниш мумкиндир. Лекин ўзингиз айтинг-чи, ўқитувчига қачон осон бўлган?! Ахир болаларнинг, яъни келажак авлоднинг тақдири шу соҳа кишиларининг қўлида эмасми? Келажак авлоднинг тақдири — мустақил Ватаннинг тақдири дегани-ку! Наҳотки шундай масъулиятли вазифани ҳеч қийналмасдан, енгил-елпи бажариш мумкин бўлса?!.. Маошга келсак, бу ҳам арзирли баҳона бўлолмайди. Ҳукуматимиз ўқитувчиларимиз меҳнатини ҳар томонлама қадрлашга, уларга имтиёзлар яратишга, имкон қадар иш ҳақларини оширишга ҳаракат қилаяпти. Тадбиркорликка кенг йўл очилаётгани, ўқитувчиларнинг ишдан ташқари ўз касблари бўйича қўшимча иш топишлари учун шароит яратилаётганининг ўзи энг катта ғамхўрлик эмасми? Бундан фойдалана билиш учун ҳам ўқитувчидан кунт ва билим, чинакам лаёқат талаб этилади. Марҳамат, эплаган одам бу борада ўзини синаб кўриши мумкин.

— Муҳаммаджон ака, худди шу жойда бугунги кун ўқитувчисининг обрўси ҳақида мулоҳаза юритишга фурсат етди, деб ўйлайман. Кўп гапиришади, илгари ўқитувчи маҳалла-кўйда энг нуфузли одам ҳисобланган, унинг маслаҳатисиз ҳеч қандай ишга қўл урилмаган, болалар эса беодоблик бўлмасин, деб ўқитувчи келаётган йўлни кесиб ўтишмаган ва ҳоказо. Хўш, ҳозир-чи?! Ўқувчи баъзан ўз ўқитувчиси билан худди тенгдоши билан гаплашаётгандек гаплашади. Салом ҳам фақат дарсга кирганда берилади. Энг ёмони, ўқитувчи тарбия соҳасидаги бундай тарбиясизликка тобора кўникиб бораяпти. Сизнингча бу иллатнинг илдизлари қаерда?

— Собиқ иттифоқ даврида ўқув-тарбия ишларининг ҳамма жойда бир хил қолипда ташкил этилгани, бунда халқларнинг миллий тарбияси, миллий урф-одатлари унчалик ҳисобга олинмагани охир-оқибат ўз ишини қилди. Ва бу аҳволга тушишда ҳаммамизнинг ҳам озми-кўпми айбимиз бор. Энди йўл қўйилган хатоларни тузатиш, бой берилган обрў-эътиборни тиклаш, мустақил Ўзбекистон мактабларини жаҳонга танитиш керак. Хўш, ким қилади бу ишларни? Ҳозирги кунда олдимизда турган энг муҳим масала — мана шу!

Республикамиз мустақил бўлгандан кейин бу борада анча ўзгаришлар қилинди. Мактабларимизда бир қадар силжиш борлигини, иқтидорли болалар билан ишлашда ютуқларга эришилаётганини кўпчилик яхши билади. Бу ишларни мустаҳкамлаш учун эса бизга яна билимдон, ўзини илмга бағишлаган, чинакам фидойи ўқитувчилар керак бўлишини алоҳида таъкидлардим. Ундайлар йўқ эмас. Масалан, бизнинг лицейимизда Исомиддин Ёрматов деган ажойиб олим ўқитувчи бор. Фан доктори. Талабаларимиз унинг дарсларини шундай орзиқиб кутишади-ки, у билан ҳатто соатлаб, кунлаб машғулот ўтказишга тайёрлар. Ваҳоланки, Исомиддин ўзига нисбатан қанчалик талабчан бўлса, талабаларга нисбатан ҳам шунчалик талабчан. Лаёқатли ўқувчилар билан эринмай ишлайди. У ўқитаётган болаларни адабиёт соҳасида унча-мунча одам енгиши қийин. Бизга мана шунақа фидойилар керак! Ва ўз навбатида махсус билим даргоҳларига фақат ўқийдиган, келажакда ҳақиқатдан ҳам иш берадиган ёшларни қабул қилиш лозим. Чунки, Президентимиз таъкидлаганидек, давлатимизнинг буюк келажагини таъминлайдиган ҳам, нафақат муаллимнинг обрўсини, балки бошқа соҳалар қатори миллий-замонавий мактабларимизнинг мавқеини оширадиган ҳам — мана шу ёшлар...

— Кечирасиз, агар кўнглингизга олмасангиз, шу масалалада яна бир савол бермоқчийдим. Айрим ўқув юртларида талабалар қабул қилишда ҳали ҳам «таниш-билишчилик»ка тўла барҳам берилмаётганига қандай қарайсиз? Мана, ўзингиз ҳам олийгоҳда ишлайсиз, шу билан бирга ўзига хос нуфуз эгаллаб бораётган лицей-интернатга директорлик қиласиз. Истайсизми-йўқми, олдингизга фарзандини ўқишга жойлаштириш мақсадида турли тоифадаги ота-оналар, таниш-билишлар келишади. Улар билан қандай муносабатда бўласиз? Демоқчиманки, катта ниятлар билан иш бошлаган лицейга билими саёз аммо «таги бақувват» болалар аралашиб қолмасмикин?

— Очиқчасига савол бераётганингиз учун раҳмат. Лекин сиз айтаётган нарса лицейнинг янги иш бошлаётган давридаёқ бошимдан ўтди. Қабул қилинган бир-иккита талабани ўзлаштиришни эплолмаётгани, бизнинг тартиб-қоидаларимизни қўпол бузаётгани учун ўқишдан четлатишга мажбур бўлдик. Чунки улар келгусида мактаб учун, болалар учун ўзларини бағишлай олмасликларига кўзимиз етганди. Буни қаранг-ки, талаба қолиб, уларнинг ота-оналари «ишга тушиб» кетишди. Аввалига нима қилиб бўлсаям ўқувчиларни лицейда қолдиришимизни илтимос қилишди. Ишлари битмагач, ота-онамни излаб боришибди. Уларни ўртага қўймоқчи бўлишди. Тушунтирдим: боланинг юрагида чинакам лаёқат бўлмагандан кейин уни қийнашнинг кераги йўқ!

Умуман, бизнинг ниятларимиз жуда улуғ. Биз лицей орқали оддийгина муаллимларни эмас, келгусида ажойиб кашфиётлар ярата оладиган, миллий педагогикамизни шакллантирадиган етук кишиларни тарбиялаш умидидамиз. Марҳамат, мана шу талабларимизга жавоб бера оладиган, синовларимиздан ўтишга кўзи етадиган, илм қилишга астойдил хоҳиши бўлган ёшлар бўлса — бемалол лицейимизга келишлари мумкин. Бундай чинакам иқтидорларни бағримизни очиб кутаяпмиз.

— Бу гаплардан кейин, иккиланиб турган баъзи ёшлар Ангренга қанот ёзиб учиб келишлари шак-шубҳасиз. Шунинг учун лицейга қабул қилиш тартиблари, янги ўзгаришлар ҳақида икки оғиз тўхталиб ўтсангиз.

— Лицей-интернатга вилоятимиздан асосан 9-синфни битирган ёшлар суҳбат ва ихтисослиги бўйича тест синовлари орқали қабул қилинади. Ўқиш муддати — икки йил. Бу йил 150 ўқувчи қабул қилиш мўлжалланаяпти. Янги ихтисосликлар бўйича гуруҳлар очиш ниятимиз бор. Талабалар лицейни битиргач уларга махсус сертификат ва ўрта маълумот олганлиги ҳақида аттестат берилади. Ёшлар бу сертификат билан мактабларга бориб ишлашлари ҳам мумкин.

— Муҳаммаджон ака, биз билан чин юракдан суҳбат қурганингиз учун сизга ташаккур. Келгусидаги режаларингизга барча муштарийларимиз номидан омад тилаб қоламиз.

Зарифа ЭРАЛИЕВА суҳбатлашди.

Талабалик завқи.

Даврон АҲМАД олган сурат.

ДАВРА СУҲБАТИ

- *Бугунги кун талабаси қандай бўлмоғи керак?*
- *Ҳозирги замон мактаблари билан лицейларда ўқитиш жараёнининг фарқи.*
- *Қизлар ҳам лицейда ўқишади.*
- *Мен лицей талабаси эканлигимдан фахрланаман.*

Мирзоҳид НУРМАТОВ, тарих ва ҳуқуқшунослик гуруҳи талабаси:

— Бугунги кун талабаси жамиятимизнинг ҳозирги талаблари даражасида етук бўлиши керак. Юртбошимиз айтганларидек, элим деб, юртим деб ёниб яшайдиган ёшлар сафини кенгайтирмоғимиз лозим.

Мен мактабда ўқиб юрган кезларимда тарих фанига жуда қизиқардим. Шу сабабли ушбу лицей ҳақидаги хабарни кечроқ эшитган бўлсам-да, ҳужжатларимни топширишга қарор қилдим.

Ниятим тарих ўқитувчиси бўлиш. Ўйлайманки, бу ерда олаётган билимларим менга севимли касбимни эгаллашимда катта сабоқ бўлади.

Ирода МАМАСОБИРОВА, математика-информатика гуруҳи талабаси:

— Мен бошланғич синфларда ўқиётган чоғларимданоқ математика дарсини яхши кўрардим. Кейинчалик негадир бошқа фанларга нисбатан математикага бўлган иштиёқим янада кучайди. Гоҳида дарс давомида мисол ва масалаларни ечишда ўқитувчи билан тортишиб қолардим. Хуллас, математикани кунт билан ўргана бошладим. Ота-онамнинг қўй дейишларига қарамай, китобдан кўзимни узолмасдим. Укаларимга ҳам ҳар хил ҳисоблашга доир топишмоқлар айтиб жонларига тегардим.

Ўтган йили ёз ойларида газета саҳифаларини кузатиб юриб Ангрен педагогика лицейига ўқувчилар қабул қилинади, деган эълонни ўқиб қолдим. Ўзимни синаб кўрмоқчи бўлдим. Имтиҳонларга янада жиддий тайёргарлик бошланиб кетди. Ниятим амалга ошиб, мана, лицей талабаси ҳам бўлиб олдим.

Акмал ХЎЖАНОВ, математика-информатика гуруҳи талабаси:

— Менинг фикримча, ҳозирги замон лицейларининг мактаблардан фарқи жуда катта. Масалан, бизнинг гуруҳимиз математика-информатика асосларига ихтисослашган бўлса, устозларимиз бизга айнан шу фанлардан мукаммал билим беришга интиладилар.

Ҳатто дарсларни олий билимгоҳ дастурлари асосида олиб борадилар. Дарслар соати ҳам мактабдагига нисбатан кўпроқ.

Яна шуни қўшиб айтмоқчи эдимки, бу ерга келиб биз мактабда ололмаган тарбияни оляпмиз. Айниқса, дарс бошланишидан аввал саломлашиш, ўқитувчиларимизга «устоз» деб мурожаат қилиш бизга одат бўлиб бормоқда. Бундай муомала маданиятини ўрганиш биз учун жуда фойдалидир.

Маҳфуза ЭШМАТОВА, тарих ва ҳуқуқшунослик гуруҳи талабаси:

Ҳозирги замон талабаси номини олиш, менимча, ҳар бир ўқувчи учун фахрли. Айниқса, мактабни тугаллаётганлар учун. Чунки талаба бўлишнинг ўзи катта бахт. Мен лицейимизнинг кўпгина талабаларини шу номга муносиб десам, адашмасам керак. Бу борада бизга устозлик қилиб тарбия бераётган муаллимларимизнинг ҳиссалари катта. Бу ерда ўтилаётган фалсафа, руҳшунослик каби фанлар бизнинг ҳар томонлама юқори савияга эга бўлишимизга хизмат қилади.

Назокат АБДУЛЛАЕВА, тарих ва ҳуқуқшунослик гуруҳи талабаси:

— Кичкиналигимда менга бувим қизиқ-қизиқ афсоналарни, миллий урф-одатларимиз ҳақидаги ривоятларни сўзлаб берардилар. Гоҳида бир айтганларини такрор айтсалар ҳам, мен берилиб тинглардим. Билмадим, шу сабабми тарихимизни, миллий маданиятимиз, қадриятларимизни чуқурроқ билсам, ўргансам дердим...

Менинг бахтимга, ёзги таътил кунларида мактабдаги ўқув ишлари бўйича мудиримиз Қаҳҳор акани учратиб қолдим.

У киши менга Ангрен педагогика лицейи очилганлиги ҳақидаги хабарни айтдилар. У ердаги имтиёзлар ҳақида батафсил ҳикоя қилдилар. Шундан сўнг мен ҳатто 11-синфда ўқиётган бўлсам ҳам, 10-синфга келиб, бу ерда қайтадан ўқидим. Ҳозирги кунда бир йил ютқазганимга сира ҳам афсусланмайман. Чунки лицейда ўша бир йил ичида мактабда ўтилмаган мавзуларни ўргатишяпти. Айниқса, дарсларнинг баҳс-мунозараларга тўла ўтиши менга жуда ёқади.

Гулноза ДУШАБОЕВА, химия-биология-экология гуруҳи талабаси:

— Халқимизда «Қуш уясида кўрганини қилади» деган нақл бор. Мен ҳам онам шифокор бўлганлари учун, шу касбга ихлос қўйганимдан уларнинг ишларини давом эттиришни ният қилганман. Бу фикримдан онам ҳам, отам ҳам хурсандлар. Ана шу лицейда ўқиётганимдан ниятим амалга ошишига аминман. Юртимизнинг ҳар бир фуқароси соғ юрсин, ҳеч ким касал бўлмасин, беморлар дардига шифо берсин дейман.

Ойбек ЛАТИПОВ, тил ва адабиёт гуруҳи талабаси:

— Мен ҳикоя ва тарихий асарларга жуда қизиқаман.

Она тили фанини ўрганиш эса кишининг фикрлаш доирасини кенгайтиради. Шу туфайли мен она тили ва адабиёт гуруҳига ҳужжатларимни топширдим. Мана, омадим келиб лицейга қабул қилиндим. Зеро, келажакдаги ниятим ҳам ўқитувчи бўлиш эди. Ҳозирги кунда кўпчилик мактаб ўқитувчилари ойлик маошларини кам деб тижоратга берилиб кетаяптилар. Бу бир томондан тўғрику-я, лекин касбига ихлос қўйган киши албатта, уни эъзозлайди, деб ўйлайман.

Гулнора САФАРОВА, химия-биология-экология гуруҳи талабаси:

— «Нега ҳадеб ўғил болалар лицейи очилаверади?», деб дадамга ҳарҳаша қилганим-қилган эди. Шунда дадам: «Тўхта, шошилмасанг, очилиб қолар», дердилар. Ўтган йили Ангрен педагогика институти қошида лицей очилибди, ўқувчилар қабул қилинаётган эмиш, деган хабарни эшитиб суюниб кетдим.

Дарҳол ҳужжатларимни йиға бошладим. Шу ерга албатта кириб ўқишимни дадамга айтгандим, қаршилик кўрсатмадилар. Аввалига киролмасам-чи, деб қўрқдим. Йўқ, янглишган эканман, бахтим кулиб кириб кетдим. Агар астойдил ният қилсангиз, амалга ошар экан. Энди бўлса «лицей талабаси» номига сазовор бўлганимнинг ўзи менга қанчалар қувонч келтиришини билсангиз эди...

НИЯТИНГ ЙЎЛДОШ БЎЛСИН, МАВЖУДА!

Бўлғуси шоира-ўқитувчининг келажакдан умиди катта: у катта бўлганида шеърлари газета ва журналларда албатта босилажагини орзу қилади.

Мавжуда ЭШОНҚУЛОВА, тил ва адабиёт гуруҳи талабаси:

— Менинг адабиёт фани, айниқса шеър ёзишга қизиқиб қолишимга ана шу лицейимиз сабабчи бўлди. Мактаб директоримиз Аҳад Давронович Ангрен педогогика лицейи очилганлиги ҳақидаги хабарни айтганларида, аввалига лицей таърифини эшитиб иккиланиб тургандим. Ҳозир эса айнан шу лицей талабаси эканлигимдан жуда хурсандман.

Мен бу ерга келиб адабиётга чинакам хавас қўйдим. Болаларча машқ қилаётган шеърларим аста-секин тилга кира бошлади. Буларнинг ҳаммаси адабиёт ўқитувчимиз Исомиддин ака Ёрматов хизматлари мевасидир.

Баҳор фасли гўзаллиги
Кўринади ҳар гулда,
Баён этдим орзу фикрим
Сизга шеърий усулда.

Менинг севикли фаним
Адабиёт фанидир.
Уни чуқур билсангиз
Барча илм конидир.

Ўзбекнинг шуҳрат-шони
Эрур бобом Навоий.
Йўқдир асарин сони,
«Ҳамса», «Девони Фоний».

Менинг орзум жуда кўпдур
Навоийдек бўлгум келар,
Лекин орзуга айб йўқдур
Севинчларга тўлгум келар.

Лек орзулар хилма-хил
Ҳамшира-ю, тўқувчи.
Орзуим бор менинг бир
Бўлмоқчиман ўқитувчи.

СПОРТ

ЧИРЧИҚЛИК ПОЛВОННИНГ КУМУШ МЕДАЛИ

МАМЛАКАТИМИЗ чемпиони, чирчиқлик Андрей Штурбабин Туркияда ўтказилган дзюдочиларнинг халқаро мусобақасида зафар қучди. У 32 мамлакат вакиллари иштирок этган йирик турнирда 71 килограммгача вазнлилар баҳсида кумуш медал совриндори бўлди.

ИККИ ПЕШҚАДАМ

Мамлакат биринчилигининг гуруҳ қатнашчилари навбатдаги 16-тур ўйинларини ўтказдилар. Биринчи минтақада вилоятимиз спорт шарафини ҳимоя қилаётган Бекободнинг «Металлург» жамоаси ўз майдонида Шаҳрисабзнинг «Ҳисор» футболчиларини қабул қилиб, 2:1 ҳисобида ғолиб келдилар.

Иккинчи минтақада пешқадамлик қилаётган «Ғазалкент» Чирчиқда «Кимёгар» меҳмони бўлиб, 2:0 ҳисобида ғалаба қозонди. Қибрайнинг «Маданият» жамоаси эса Тошкентда «Чилонзор»дан 1:4 ҳисобида енгилди, қолган ўйинларда қуйидаги натижалар қайд этилди: «Бағдодчи» — «Бахт» — 3:1, «Олтинкўл» — «Норин» — 3:0, «Кушон» — «Наврўз» — 1:0, «Гулистон» — «Шаҳрихон» — 3:0.

Биринчи минтақада Урганчнинг «Динамо», иккинчи минтақада Бўстонлиқнинг «Ғазалкент» ҳамда Косонсойнинг «Кушон» жамоалари пешқадамлик қилишмоқда.

ЭЪЛОНЛАР

Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш транспорт корхоналари давлат уюшмаси қарамоғидаги Бирлашган давлат хўжалик ҳисобидаги марказ

«Йўловчитранссервис»

1995 йил 29 мартдан Тошкент шаҳар ҳудудида транспортда бепул юриш ҳуқуқини берувчи «М» серияли муддатсиз ва «В» серияли вақтинчалик гувоҳномалар қуйидаги тоифа йўловчиларга берилишини

маълум қилади

«М» серия

— СССР давлатини ҳимоя қилиш вақтида яраланган, контузия бўлган, ҳарбий хизмат бурчини адо этиш вақтида ҳамда II жаҳон урушида қатнашганлиги сабабли касалга чалиниб ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ота-оналарига, хотинига берилади.

— Совет иттифоқи қаҳрамони, социалистик меҳнат қаҳрамони ва шуҳрат орденининг 3-даражасига эга бўлганлар:

— шахсий нафақа олувчилар;

— нафақа дафтарчасида ижтимоий таъминот қўмитаси томонидан берилган қўшимча ҳужжати борлар:

— йўловчи ташиш транспортида 15 йилдан кам ишламаган, трамвай-троллейбус ҳайдовчилари ва шулардан иш вақтида жароҳат олиб ногиронлик нафақасига чиққанлар (метродан ташқари);

— «Соғлом авлод учун» ордени 1,2 даражаси билан мукофотланганлар;

— Тошкент шаҳар йўловчи ташиш транспорти фахрийси.

«В» серия «Тошшаҳарйўловчитранс» бошқармаси ходимлари, йўловчи ташиш ишчилари, текшириш, қоидага солиш бошқармаси ва уюшма тафтиш хизмати ходимлари;

— етим болалар, ота-онасининг қарамоғидан чиқиб, болалар уйида, мактаб-интернат, ўрта ҳунар-техника билим юртларида, олий ва ўрта махсус билим юртларида таълим олувчилар;

— яхши асари, илмий иш учун Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотига сазовор 30 ёшгача бўлган ёш авторлар;

«Соғлом авлод учун» жамғармасининг марказий аппарат ишчилари, қоидага мувофиқ хизмат бурчларини бажариш вақтида;

— Тошкент метрополитени машинисти метрополитенда 15 йилдан кам ишламаган, шу ишдан нафақага чиққан ҳамда ногиронлиги туфайли ишдан бўшатилган, ишлаб чиқаришга тааллуқли бўлганлар.

Бизнинг манзилимиз : 700125, Тошкент, Темур Малик кўчаси, 3 «а», 3-сон трамвай-троллейбус саройи, Тел. 63-19-36, 63-38-96.

Собир Раҳимов туманидаги «Ўзбекистон мўйнаси» корхонаси

ТУГАТИЛАДИ

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой мобайнида Қамарнисо кўчаси, 3-уйда қабул қилинади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOŞKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Муҳаррир муовини: Раҳимберди УМАРОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: *хатлар ва оммавий ишлар бўлими:* *33-40-48* *Эълонлар:* *33-99-15, 32-57-27.*

• Мақолалар, эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун муаллифлар, реклама ва эълон берувчилар масъулдир.

• Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-0289. 17198 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2.

"Шарқ" нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 18.00. 1 2 3 4 5 6